

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

КОНЦЕПЦІЯ ЄСІКС

Дата: __-__-___.2024

ЗМІСТ

1	ТЕРМІНИ, СКОРОЧЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	3
2	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
2.1	Вступ	5
2.2	Історія ЄСІКС	6
2.3	Поточний стан ЄСІКС	8
3	МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ЄСІКС	12
4	ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ	14
5	АРХІТЕКТУРА СИСТЕМИ	16
5.1	Комплексна система захисту інформації	19
6	СТРУКТУРА СИСТЕМИ	21
6.1	Функціональні підсистеми ЄСІКС	22
6.1.1	Підсистема «Електронний документообіг суду».....	22
6.1.2	Підсистема «Відеоконференцзв'язок»	25
6.1.3	Підсистема «Вебпортал суддівської влади».....	26
6.1.4	Підсистема «Єдиний державний реєстр судових рішень»	27
6.1.5	Підсистема «Єдиний державний реєстр виконавчих документів»	28
6.1.6	Підсистема «Управління персоналом та фінансово-господарською діяльністю органів судової влади».....	30
6.1.7	Підсистема «Суддівське дос'є»	32
6.1.8	Підсистема «Управління навчанням»	34
6.1.9	Підсистема «Дайджести та коментарі»	35
6.1.10	Підсистема «Опрацювання звернень викривачів»	36
6.2	Функціональні компоненти Системи	38
6.3	Місце та допустимі межі застосування штучного інтелекту в ЄСІКС	42
7	ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ	44
8	ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ	48
9	ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	51
10	УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ	54
11	ОРГАНІЗАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ	57
12	НОРМАТИВНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ	59
13	ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	62

1 ТЕРМІНИ, СКОРОЧЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Термін/скорочення	Визначення
«Д-3»	Система автоматизації документообігу – КП «Д-3»
«ДСС»	Система для спеціалізованих судів – КП «ДСС»
ВККС	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ВКЗ	Підсистема відеоконференцзв'язку
ВРП	Вища рада правосуддя
ДСА	Державна судова адміністрація України
ДП «ІСС»	Державне підприємство «Інформаційні судові системи»
ЄДРСР	Єдиний державний реєстр судових рішень
ЄСІКС, Система	Єдина судова інформаційно-комунікаційна система
ЄСІТС	(до 16 березня 2024 року) – Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система
КСЗІ	Комплексна система захисту інформації
API	(англ. Application Programming Interface) інтерфейс прикладного програмування, програмний інтерфейс – це набір визначень протоколів, функцій та структур даних для створення програмного забезпечення або міжсистемної взаємодії
BPMS	(англ. Business Process Management System) – система керування бізнес-процесами
ITIL	(англ. Information Technology Infrastructure Library) – бібліотека інфраструктури інформаційних технологій, описує найкращу світову практику організації підприємства чи підрозділу, що надає послуги у сфері інформаційних технологій

ITSM	(англ. Information Technology Service Management) – це діяльність, яка виконується організацією для проектування, створення, надання, експлуатації та контролю послуг інформаційних технологій, що пропонуються клієнтам
LTS	(англ. Long Term Support) – це політика керування життєвим циклом продукту, згідно з якою стабільний випуск комп’ютерного програмного забезпечення підтримується протягом більш тривалого періоду часу, ніж стандартний випуск
OCI	(англ. Open Container Initiative) – це проєкт Linux Foundation зі створення відкритих стандартів віртуалізації на рівні операційної системи, особливо контейнерів Linux
PMBOK	(англ. A Guide to the Project Management Body of Knowledge) – звід знань про управління проєктами, це набір стандартної термінології та вказівок (сукупність знань) для управління проєктами
RPO	(англ. Recovery Point Objective) – цільова точка відновлення
RTO	(англ. Recovery Time Objective) – цільовий час відновлення
SPA	(англ. Single Page Application) – односторінкова програма, це веб-програма або веб-сайт, який взаємодіє з користувачем шляхом динамічного переписування поточної веб-сторінки новими даними з веб-сервера замість стандартного методу завантаження нових сторінок
UI/UX	(англ. User Interface) – користувацький інтерфейс, (англ. User Experience) – користувацький досвід

2 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

2.1 ВСТУП

Державною судовою адміністрацією України (орган у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади, далі – ДСА) визначено такі цілі щодо цифровізації на період до 2030 року:

1. Індекс верховенства права в Україні повинен зрости до показника 0,78 (за підсумками 2023 року цей показник дорівнював 0,47).
2. Найшвидший судовий процес в Європі.
3. Всі судові процедури учасники можуть пройти онлайн.

Безсумнівно, досягти зазначених цілей у повному обсязі виключно цифровізацією неможливо. Проте вплив якісної цифровізації правосуддя справді може мати визначальний ефект на досягнення поставлених цілей.

Прогресивні зміни в цьому напрямі залежать від розвитку Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи (далі – ЄСІКС, Система) (до 16 березня 2024 року – Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (далі – ЄСІТС)). ЄСІКС – одна з найбільш складних і комплексних інформаційних систем у державі, покликана забезпечити автоматизацію визначених законодавством процесів діяльності органів і установ системи правосуддя, включаючи документообіг, розгляд судових справ, складання оперативної та аналітичної звітності, інформаційне сприяння суддям.

Водночас поточний стан функціонування складових ЄСІКС не є таким, що відповідає сучасним вимогам, і, ймовірно, це спричинено обраними підходами до розробки, впровадження та браком фінансування.

Низка процесів, технологій і підходів у поточних складових ЄСІКС використовуються ще з часів започаткування основ Системи наприкінці 1990-х рр. і, станом на сьогодні, є застарілими. Система має численні вади та недоліки, що відзначаються міжнародними партнерами та користувачською спільнотою всередині та ззовні системи судочинства.

Зокрема, у березні 2024 року недосконалість архітектури та недостатню якість сервісів ЄСІКС відзначили в Комітеті Верховної Ради України з питань правової політики, посилаючись на результати проведеного в 2023 році технічного аудиту Системи.

У липні 2024 року Національна асоціація адвокатів України повідомила про численні скарги адвокатів щодо технічних збоїв у роботі підсистеми «Електронний суд», що створило перешкоди у доступі адвокатів до власних електронних кабінетів і, тим самим, у реалізації процесуальних прав та/або виконанні процесуальних обов'язків відповідних учасників справи у межах обмежених процесуальних строків.

Остаточні проблеми функціонування ЄСІКС підтвердили технічний і функціональний аудити, за підсумками яких було сформовано висновок про необхідність тотальної модернізації ЄСІКС.

Концепція ЄСІКС покликана сформулювати комплексне бачення цільового стану ЄСІКС за результатами модернізації, описати підходи до її впровадження, сформулювати очікувані результати та ідентифікувати можливі ризики, врахувати необхідні законодавчі, інституційні та інформаційно-технічні зміни, сприяти співпраці між зацікавленими сторонами.

Додаткового значення розробка Концепції ЄСІКС набуває в контексті Плану для Ukraine Facility (технічний документ, необхідний для реалізації програми фінансової підтримки України протягом 2024–2027 рр. від Європейського союзу), у частині розділу 3 «Судова система. Реформа 3. Цифровізація судової системи», яким передбачено впровадження нових ІТ-систем, реалізованих на основі дорожньої карти, яка є частиною цієї Концепції ЄСІКС (розділ 77 «Етапи реалізації»).

2.2 ІСТОРІЯ ЄСІКС

Починаючи з кінця 1990-х рр. у судах загальної юрисдикції почалось впровадження системи автоматизації документообігу – КП «Д-3» (далі – «Д-3») у базовій функціональності. У 2003–2004 рр. була розроблена аналогічна система для спеціалізованих судів – КП «ДСС» (далі – «ДСС»).

22 грудня 2005 року Законом України «Про доступ до судових рішень» встановлено обов'язок розробити та впровадити з 1 червня 2006 року Єдиний державний реєстр судових рішень (далі – ЄДРСР).

7 липня 2010 року Законом України «Про судоустрій та статус суддів» встановлено юридичний статус автоматизованого документообігу суду, визначено засади здійснення автоматизованого розподілу справ, які надалі деталізовано в Положенні про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженому 26 листопада 2010 року Радою суддів України та погодженому ДСА.

20 травня 2015 року Указом Президента України затверджено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., у якій визначено необхідність поетапного впровадження інструментів електронного правосуддя, створення систем електронного менеджменту, удосконалення автоматизованого розподілу справ, впровадження електронних платежів, аудіо- та відеофіксації засідань.

15 грудня 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», відповідно до якого в судах, Вищій раді правосуддя (далі – ВРП), Вищій кваліфікаційній комісії суддів України (далі – ВККС), ДСА, Службі судової охорони,

їхніх органах і підрозділах мало бути забезпечено функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

Відповідно до перехідних положень зазначеного вище Закону, ЄСІТС мала почати функціонувати через 90 днів з дня опублікування у газеті «Голос України» та на веб-порталі судової влади відповідного оголошення.

13 квітня 2018 року затверджено Концепцію побудови Системи, розроблену ДСА у співпраці з іншими органами судової влади. Ця Концепція передбачала розробку всіх модулів і підсистем ЄСІТС, а також модернізацію основного та побудову резервного дата-центрів вже протягом 2018 року, з окремими додатковими обсягами робіт і створенням комплексної системи захисту інформації у 2019 році.

4 червня 2018 року ДСА провітувала про запровадження тестового режиму експлуатації підсистеми «Електронний суд» у 18 пілотних судах.

1 грудня 2018 року ДСА на веб-порталі судової влади та в газеті «Голос України» було розміщено оголошення про забезпечення функціонування ЄСІТС відповідно до перехідних положень Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», у зв'язку з чим дослідна експлуатація Системи мала початись 1 березня 2019 року.

Проте наприкінці 2018 року стався збій в роботі Системи, через який багато сервісів були недоступні більше місяця. Це підтвердило неготовність ЄСІТС до масового розгортання та нереалістичність плану розбудови Системи протягом одного року.

28 лютого 2019 року за рішенням ВРП у газеті «Голос України» ДСА було опубліковано повідомлення про відкликання оголошення від 1 грудня 2018 року про забезпечення функціонування ЄСІТС відповідно до перехідних положень Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів».

Попри складнощі в розробці, окремі модулі ЄСІТС були запуснені в дослідну, а згодом промислову експлуатацію, проте очевидною стала неможливість одночасної комплексної реалізації Системи, а також повного переведення судів на роботу в підсистемі «Електронний суд», як того передбачав закладений в Концепції побудови Системи 2018 року принцип централізації сервісів ЄСІТС.

У зв'язку з цим 7 листопада 2019 року наказом ДСА № 1096 затверджено другу Концепцію побудови Системи, яка визначала перегляд підходів до архітектури, а саме на заміну «хмарній» архітектурі, яка передбачала централізацію всіх судових сервісів, було запропоновано «гібридну», яка розподіляла навантаження та забезпечувала електронний обмін між центральною підсистемою «Електронний суд» та локальними

інсталяціями «Д-3» та «ДСС» у судах. Окрім іншого, концепція визнавала необхідність і допустимість поетапного впровадження модулів Системи.

27 квітня 2021 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» закріплено підхід щодо поетапного впровадження Системи, що дозволило використовувати підсистеми та модулі, готові до роботи, не чекаючи завершення розробки інших.

Незважаючи на більш стриману амбіційність, з різних причин більшість завдань другої Концепції побудови Системи залишалися невиконаними. Розроблена фрагментарно та не в повному обсязі, Система почала технологічно застарівати та накопичувати «технічний борг». Наслідком цього стали численні збої в роботі та інциденти щодо безпеки, які призвели до тривалих технічних переривань роботи Системи та часткової втрати інформації.

14 червня 2022 року у зв'язку із закінченням строків другої Концепції побудови Системи, ДСА затвердила третю Концепцію програми інформатизації місцевих та апеляційних судів і проєкту побудови Системи на 2022–2024 рр., яка визнала застарілість архітектури ЄСІТС та декларувала нові підходи до її розбудови. Однак через брак фінансування і початок повномасштабної війни оновлена Концепція не мала шансів на реалізацію.

У взаємодії ВРП, ДСА, Міністерства цифрової трансформації України і за сприяння Проєкту ЄС «Право-Justice» та програми USAID «Справедливість для всіх» у 2023–2024 рр. проведено технічний і функціональний аудити ЄСІТС, за результатами яких підтверджено технічну застарілість, архітектурну неспроможність і функціональну обмеженість Системи, та надано рекомендації щодо розроблення нової системи.

2.3 ПОТОЧНИЙ СТАН ЄСІКС

Попри свою назву ЄСІКС не є єдиною системою, а швидше являє собою сукупність розрізнених систем, побудованих у різні часи, які використовують різні технології.

Більш того, окремі функціональності (документообіг, аудіо- та відеофіксація) представлені різними системами («Д-3», «ДСС», «Апеляція», ЄАСДВС, «Електронний суд», а також підсистема відеоконференцзв'язку (далі – ВКЗ), «Акорд», «Камертон», «Феміда», «Оберіг»). Частина із зазначених систем містить архітектуру та технологічний стек з 1990-х та початку 2000-х рр. і непридатні для модернізації, решта – побудовані на більш сучасних, але також вже застарілих технологіях, що спричиняє збої в роботі та створює ризики інформаційної безпеки та втрати даних (Рисунок 1).

Концепція ЄСІКС

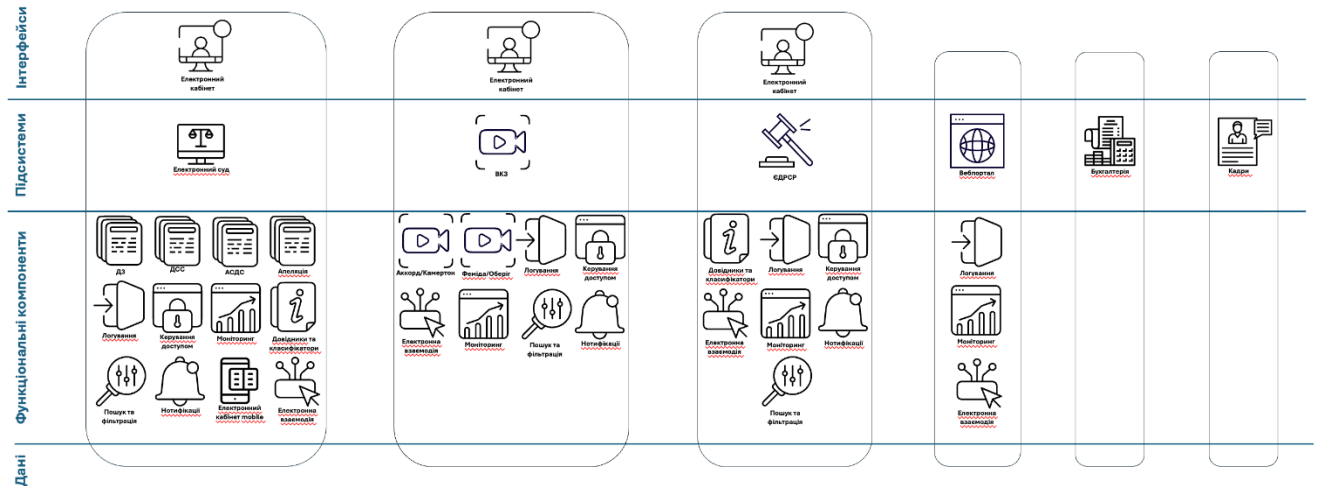

Рисунок 1. Схема чинної архітектури ЄСІКС

Інформаційні обміни між наявними підсистемами ЄСІКС не завжди відпрацьовують та реалізовані на недостатньо розвиненому рівні (відсутність належної стандартизації, низька швидкість передачі даних, обмежена масштабованість та слабка інтеграцією між компонентами), що не відповідає актуальним вимогам до Системи.

З одного боку, кожна система вимагає уваги та ресурсу для її підтримки, а з іншого – в такій ситуації економічно неефективно та технологічно неможливо здійснювати впровадження нової функціональності.

Фрагментація Системи розкривається не лише на рівні технологій, але й у різноманітності користувацьких інтерфейсів. Кожна з підсистем має свою логіку розміщення елементів управління. Зазначене створює додаткові труднощі для користувачів, які змушені постійно адаптуватися до різних інтерфейсів і методів взаємодії з кожною підсистемою. Така різnorodність ускладнює роботу та погіршує користувацький досвід, знижуючи загальну ефективність судової системи.

Додатково ситуація ускладнюється відсутністю низки ключових ролей, які не передбачені підсистемами. Наприклад, роль помічника судді не передбачена поточною функціональністю, що значно обмежує можливості оптимізації процесу та ефективного розподілу обов'язків. Це створює додаткове навантаження на суддів та інших працівників, які змушені виконувати завдання, не характерні для їхніх основних посадових обов'язків.

Більш детально поточний стан ЄСІКС зафіксовано в результатах технічного та функціонального аудитів, які підкреслюють глибину наявних проблем.

Головним виявленим недоліком ЄСІКС була відсутність цілісного підходу до розробки та впровадження Системи, як єдиної інформаційно-комунікаційної

платформи для реалізації повноважень судової гілки влади. Це призвело до архітектурних, інтеграційних, функціональних та організаційних обмежень, а саме:

- відсутність первинної та/або актуальної технічної документації (технічні вимоги, технічні специфікації тощо);
- відсутній процес моніторингу якості підсистем/систем працівниками державного підприємства «Інформаційні судові системи» (далі – ДП «ІСС»);
- відсутність автоматизації всіх необхідних ділових процесів і процедур, що унеможливує повноцінне використання підсистем та призводить до витрачання додаткових людських ресурсів;
- складні та інтуїтивно незрозумілі користувацькі інтерфейси підсистем ЄСІКС;
- відсутність окремих необхідних для роботи функцій;
- невідповідність реалізованої функціональності підсистем ЄСІКС вимогам законодавства;
- прогалини законодавства, які унеможливають повноцінне використання програмного забезпечення;
- порушення принципів безбар'єрності в частині доступності для всіх категорій користувачів інформації, яка надходить від суб'єктів владних повноважень;
- проблеми з крос-браузерною версткою;
- відсутність резервування на рівні дата-центрів, серверного та мережевого обладнання, програмного забезпечення, рішень з інформаційної безпеки;
- використання в програмному забезпеченні технологій і елементів, які застаріли та не відповідають сучасному рівню розвитку ІТ-систем (ЄДРСР, «ДСС» та «Д-3»);
- відсутність єдиних стандартизованих довідників, що ускладнює ідентифікацію процесів;
- використання різнотипного програмного забезпечення, що вимагає наявності широких компетенцій у співробітників, які забезпечують підтримку та розвиток ЄСІКС;
- недосконалість програмного коду та відсутність його належного документування (підсистема «Електронний кабінет», підсистема «Електронний суд», вебпортал «Судова влада України»);
- відсутність системного підходу до питання інформаційної безпеки (особливо у ВКЗ);
- нераціональне використання наявних ресурсів (ЄДРСР, «ДСС» та «Д-3»);
- відсутність активної сервісної підтримки обладнання та програмного забезпечення («ДСС» та «Д-3»).

З наведеного висновується, що доопрацювання наявних підсистем стає недоцільним, оскільки фрагментована архітектура та різноманітні технологічні рішення не забезпечують належної інтеграції між підсистемами. Це призведе до постійного зростання кількості технічних помилок і збоїв у роботі ЄСІКС, що, в свою чергу, продовжить знижувати її надійність, безпеку та ефективність. Тимчасові рішення у вигляді оновлень або доопрацювань окремих компонентів Системи лише частково усувають локальні проблеми, але не вирішують головної проблеми – відсутності єдиної централізованої технологічної основи, яка забезпечила б злагоджене функціонування всіх елементів ЄСІКС.

3 МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ЄСІКС

Основною метою Системи є створення ефективного, прозорого та доступного правосуддя для всіх учасників судових процесів. Це передбачає не лише швидкий і зручний розгляд справ, а й глибоку оптимізацію судових процедур. Впровадження сучасних технологій та автоматизація роботи судів і органів правосуддя повинні стати рушійною силою змін, які дадуть змогу прискорити розгляд справ і забезпечити громадянам легкий доступ до правосуддя, незалежно від того, де вони проживають.

Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене Рішенням ВРП від 17.08.2021 № 1845/0/15-21 визначає наступні завдання для Системи, а саме:

- 1) ведення електронного діловодства, зокрема рух електронних документів у межах відповідних органів і установ та між ними, реєстрація вхідних і вихідних документів та етапів їх руху;
- 2) централізоване захищене зберігання судових справ, процесуальних, інших документів і інформації в єдиній базі даних;
- 3) захищене зберігання, автоматизована аналітична і статистична обробка інформації;
- 4) збереження судових справ і інших документів у електронному архіві;
- 5) обмін документами та інформацією (надсилання та отримання документів і інформації, спільна робота з документами) в електронній формі між судами, іншими органами та установами в системі правосуддя, учасниками судового процесу, а також проведення відеоконференції в режимі реального часу;
- 6) автоматизація роботи судів, органів і установ у системі правосуддя, зокрема автоматизоване формування в режимі реального часу основних аналітичних показників діяльності; автоматизація процесів ведення бухгалтерського, статистичного, кадрового обліку, формування та консолідація фінансової, статистичної та управлінської звітності; автоматизація процесів планування та виконання бюджетів;
- 7) формування та ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) в електронній формі;
- 8) віддалений доступ користувачів Системи до будь-якої інформації, що в ній зберігається, в електронній формі відповідно до диференційованих прав доступу;
- 9) визначення судді (судді-доповідача) для розгляду конкретної справи в порядку, встановленому процесуальним законом;

- 10) визначення присяжних для судового розгляду з-поміж осіб, які внесені до списку присяжних;
- 11) відбір кандидатури арбітражного керуючого у справах про банкрутство;
- 12) розподіл справ у ВРП, ВККС, їх органах;
- 13) відео- та звукозапис судових засідань, засідань ВККС, ВРП, її органів, транслявання їх у мережі Інтернет, у порядку, визначеному Законом;
- 14) ведення ЄДРСР;
- 15) функціонування вебпорталу судової влади України, вебсайтів ВРП та ВККС;
- 16) функціонування єдиного контакт-центру для управління запитами, іншими зверненнями;
- 17) можливість автоматизованої взаємодії Системи з іншими автоматизованими, інформаційними, інформаційно-телекомунікаційними системами органів і установ у системі правосуддя, органів правопорядку, Національної асоціації адвокатів України, Міністерства юстиції України та підпорядкованих йому органів і установ, інших органів і установ;
- 18) можливість учасникам справи брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Додатковим важливим завданням ЄСІКС є забезпечення електронної взаємодії з інформаційно-комунікаційними системами досудового розслідування «СМЕРЕКА» та «іКейс».

4 ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ

Непроста історична спадщина ЄСІКС, накопичений технологічний борг, завищені очікування від роботи оновленої системи та строків її впровадження у ключових зацікавлених сторін, поєднанні з байдужістю та відсутністю сподівань на стабільно функціонуючу Систему з боку користувачів, необхідність збереження наявних даних і документів, критичність безперервності функції справляння правосуддя, розгалужена система органів системи правосуддя та складність ділових процесів, що виходять за межі одного органу, визначає необхідність застосування наступного комплексу взаємопов'язаних принципів, що повинні визначати підходи до проектування, розробки та впровадження оновленого ЄСІКС:

1. **Людиноцентричність.** Пріоритетом при проектуванні та розробці Системи повинні бути потреби та інтереси користувачів, зручність та інтуїтивність користувацьких інтерфейсів Системи.
2. **Доступність і інклюзивність.** Система повинна відповідати вимогам ДСТУ EN 301 549:2022 (EN 301 549 V3.2.1 (2021-03), IDT) «Інформаційні технології. Вимоги щодо доступності продуктів та послуг ІКТ».
3. **Уніфікація та єдність.** Система, як один з центральних компонентів організації, повинна через єдині стилі, графічні елементи, єдиний персональний простір користувача, а також уніфіковані процеси, шаблони, довідники та класифікатори, транслювати користувачам єдині підходи до організації роботи та формування внутрішньої культури.
4. **Якісне управління даними.** Система повинна забезпечити реалізацію життєвого циклу даних, їх накопичення, зберігання, доступність і перевикористання, якість, безпеку та цілісність, а також аналіз та створення нових даних, зокрема різного призначення метрик для виміру ефективності та продуктивності роботи Системи, її користувачів, виконання покладених на Систему функцій.
5. **Інтероперабельність.** Система повинна мати інтеграційний компонент для автоматизованої взаємодії з іншими інформаційними, інформаційно-комунікаційними системами та програмно-технічними комплексами, що буде одним з чинників постійного розвитку та вдосконалення Системи.
6. **Захищеність і надійність.** Система повинна відповідати вимогам законодавства до інформаційної безпеки та розроблятися відповідно до міжнародних стандартів інформаційної безпеки серії ISO/IEC 27000.

7. **Забезпечення технологічної незалежності від вендора та розробника.** Під час проєктування та побудови Системи повинні бути обрані популярні стеки технологій, що мають широке представлення на ринку та забезпечують вибір розробників на етапі тендерних процедур і надають можливість зміни розробника на будь-якому етапі розробки.
8. **Використання технологічної спадщини.** Під час проєктування та розробки Системи повинна бути врахована можливість використання наявних функціонуючих сервісів.
9. **Збереження історичних даних.** Впровадження нової системи повинно забезпечити міграцію документів та інформації з наявних систем, зокрема так, щоб була можливість формувати аналітичні і статистичні звіти за прийнятою раніше методикою.
10. **Урахування користувацьких поведінкових патернів.** Під час проєктування Системи з метою спрощення її впровадження та зниження ризиків відторгнення користувачами повинні бути враховані користувацькі звички щодо навігації елементами Системи та використання її функціональностей.
11. **Достатня зворотна сумісність.** Оновлена Система повинна забезпечувати взаємодію з елементами поточної Системи таким чином, щоб визначений об'єм критичних даних міг передаватись у обидві сторони, а користувачі протягом певного періоду часу могли працювати в обох системах.
12. **Інкрементність (поетапна розробка та впровадження).** Зважаючи на складність і багатокомпонентність Системи, повинен бути прорахований оптимальний план розробки та впровадження її елементів, що повинен спиратись на технологічну послідовність, фінансову ефективність та своєчасність створення суспільної цінності.
13. **Ефективність.** Під час проєктування, розробки та впровадження Системи повинна браться до уваги можливість перевикористання універсальних сервісів Системи з метою уникнення дублювання витрат на розробку однотипної функціональності.
14. **Доцільність і своєчасність.** Саме цінність тієї чи іншої функціональності для судів, органів і установ системи правосуддя, органів державної влади та суспільства повинна в першу чергу визначати послідовність і строки розробки та впровадження такої функціональності.
15. **Сприяння самопредставництву.** Пріоритетом при проєктуванні і розробці Системи повинна бути функціональність максимальної підтримки та супроводу користувача без спеціальної підготовки (в більшості випадків – фізичних осіб та суб'єктів малого підприємництва) на всіх етапах процесуальної взаємодії з судами, зокрема з використанням засобів штучного інтелекту.

5 АРХІТЕКТУРА СИСТЕМИ

На основі викладених вище принципів визначено такі архітектурні шаблони, які, застосовуючись одночасно, мають на меті сформувати найбільш точне та детальне уявлення про підходи та вимоги до проектування, та розробки ЄСІКС:

- 1 **Гомогенізована архітектура** передбачає використання єдиної комплексної системи, технологічного стека та підходів для реалізації інформаційної системи. Це забезпечує спрощення процесу розробки та подальшої підтримки програмного забезпечення, скорочує витрати на технічне володіння системою.
- 2 **Компонована архітектура** надає можливість створення на базі єдиної Системи окремих підсистем за допомогою перевикористовуваних незалежних функціональних компонентів. Це дозволяє в межах різних за функціональністю підсистем використовувати єдині функціонуєчі в системі компоненти, що підвищує економічну ефективність такої системи.
- 3 **Сервісно-орієнтована архітектура** забезпечує функціонування сервісів як найменшої самостійної одиниці реалізації функціональності системи, та їх інтеграцію між собою через уніфіковані інтерфейси (API). Сервіси, в свою чергу, забезпечують роботу функціональних компонентів та підсистем.
- 4 **Подійно-орієнтована архітектура** реалізує передачу повідомлень про важливі події в Системі між її сервісами для відповідного реагування.
- 5 **Централізована архітектура** передбачає мінімізацію обчислювальних ресурсів і інфраструктурних рішень на стороні користувачів.
- 6 **Клієнт-серверна архітектура** визначає, що на стороні клієнтської частини буде забезпечуватись введення даних та відображення результату їх обробки, в той час, як сама обробка та виконання функцій буде здійснюватися на стороні сервера.

Відкритість архітектури ЄСІКС означає, що Система повинна розроблятися з дотриманням відкритих стандартів, використовувати рішення з відкритим кодом і відкриті інтерфейси.

Проектування архітектури ЄСІКС передбачає визначення вимог до кожного рівня реалізації Системи, які описані нижче.

Рівень Системи: для того, щоб ЄСІКС була дійсно «єдиною», а також з метою забезпечення більш високої економічної ефективності під час розробки та подальшої експлуатації Системи, найбільш доцільним вбачається впровадження єдиного централізованого рішення, яке забезпечить інтеграційне середовище реалізації необхідної функціональності. Спроектвана за принципом компонованої архітектури

Система забезпечить перевикористання наявних сервісів, функціональних компонентів і даних, зробивши їх доступними користувачу через єдиний інтерфейс.

Рівень користувацьких інтерфейсів у межах централізованої системи забезпечує функціонування єдиного персонального простору користувача, побудованого в форматі Super-app, що із застосуванням принципів людиноцентричності, доступності та інклюзивності дозволяє отримати доступ до функціональності наявних підсистем ЄСІКС. Super-app повинен бути реалізований за модульним підходом, за яким кожний модульний-інтерфейс повинен бути побудований за технологією SPA з використанням поширених фреймворків програмування фронтендної частини системи (наприклад, React.js чи Vue.js). З метою недопущення втрати введених користувачем даних, у разі виникнення проблем з мережею, інтерфейсне рішення повинне надати можливість збереження такої інформації в браузері до відновлення зв'язку з платформою.

Мобільний застосунок повинен надавати користувачам доступ до ключової функціональності ЄСІКС з їх смартфонів.

Рівень підсистем дозволяє у межах єдиної платформи створити унікальну конфігурацію функціональної підсистеми, що через єдиний персональний простір користувача пропонує завершений і вичерпний блок функціональності (Документообіг, Вебпортал, ВКЗ, ЄДРВД, ЄДРСР тощо) і формується на базі використання можливостей, реалізованих в межах Системи функціональних компонентів і сервісів.

Рівень оркестрації забезпечує управління логікою і послідовністю роботи функціональних компонентів і сервісів Системи для реалізації запрограмованих ділових процесів на базі BPMS.

Рівень функціональних компонентів дозволяє виокремити самостійні блоки функціональності, що в різних комбінаціях і різному виконанні можуть забезпечити конфігурування унікальної функціональності функціональних підсистем. Роботу функціональних компонентів забезпечують сервіси Системи. Ключові сервіси, на які передбачається високе навантаження, повинні бути реалізовані на популярній об'єктно-орієнтованій мові, яка забезпечує високий рівень безпеки та системне оновлення (наприклад, JAVA чи C#). Сервіси, що передбачають роботу з аналітичними даними, статистикою, моделями штучного інтелекту та машинне навчання, повинні бути реалізовані на відповідних мовах, які найкраще застосовні для вирішення аналітичних завдань (наприклад, Python чи R).

Рівень даних повинен бути представлений реляційними та нереляційними базами даних, пошуковими системами, а також об'єктними системами зберігання даних. Бази даних та системи зберігання даних повинні бути реалізовані на основі надійних рішень з відкритим кодом. Для реляційних даних можуть використовуватись, наприклад, PostgreSQL, MySQL або MariaDB, для графових – Neo4j або JanusGraph. В

пошукових системах можуть використовувати, наприклад, Elasticsearch, Open search або Solr. Об'єктні системи зберігання даних повинні використовувати S3-подібні сховища, наприклад, сховища типу MinIO або CEPH, за необхідності обробки надвеликих обсягів даних можуть використовуватись спеціалізовані рішення, як-то Apache Cassandra.

Рівень інформаційних обмінів повинен забезпечити внутрішній обмін між функціональними компонентами і сервісами за уніфікованими протоколами та єдиною шиною обміну повідомленнями, а також обмін даними безпосередньо, або через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта», із зовнішніми інформаційними системами (зокрема, «СМЕРЕКА» та «іКейс»), і з інформаційними ресурсами національних (ЄРДР, ЄДДР, ЄДРБ тощо) та, за потреби, із закордонними інституціями.

Рівень середовища виконання забезпечує роботу сервісів у вигляді контейнерів, які відповідають специфікації OCI, забезпечуючи їх горизонтальне масштабування, самовідновлення, автоматичне балансування та безпечне керування чутливими даними. На цьому рівні повинні використовуватись такі OpenSource-системи, як Kubernetes або Docker Swarm.

Рівень серверів повинен бути реалізований на безкоштовних Linux-подібних операційних системах, які відповідають безпековому стандарту ISO/IEC 15408 та FIPS 140-2, а також відповідають вимогам ТЗІ, зокрема Oracle Linux, Ubuntu та інші. Обрана для використання операційна система повинна бути в LTS-версії.

Рівень датацентрів повинен забезпечувати доступність Системи 99,95% (Uptime) та повинен бути реалізований трьома географічно розподіленими центрами обробки даних на відстані не менше 10 км в режимі «Active-Active-Standby». Датацентри повинні бути побудовані на основі вендорнонезалежної інфраструктури з використанням обладнання виробників класу А. Інженерна інфраструктура датацентрів повинна відповідати рівню вимог TIER III.

Рівень мережі повинен забезпечувати стабільне з'єднання між елементами інфраструктури Системи, датацентрами та кінцевими користувачами. Особлива увага повинна бути приділена якості мережі, яка забезпечує з'єднання Системи з судами, органами та установами системи правосуддя. Застосування підходів програмно визначеної мережі (SDN, зокрема SD-Wan) дозволить реалізувати ще більш високий рівень безпеки, контролю та ефективності використання мережевих ресурсів.

Масштабування: архітектура повинна забезпечувати вертикальне масштабування Системи на рівнях серверів, датацентрів і мережі, а також горизонтальне масштабування на рівнях сервісів та середовищ виконання.

Резервування: Система повинна бути зарезервована на рівнях середовищ виконання, серверів, датацентрів та мережі, а також повинні забезпечуватись резервне

копіювання даних і конфігурацій для оперативного використання з метою забезпечення найвищих показників RPO та RTO.

5.1 КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Передбачається, що в Системі буде зберігатись та оброблятись відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом, до якої, зокрема, відноситься конфіденційна інформація та інформація про фізичних осіб, а також інформація, необхідність захисту якої встановлена законом. Зберігання та обробка в Системі таємної та службової інформації не передбачається.

Захист інформації в Системі здійснюється шляхом побудови комплексної системи захисту інформації (далі – КСЗІ) з підтвердженою відповідністю. Підтвердження відповідності КСЗІ здійснюється за результатами державної експертизи, яка проводиться з урахуванням галузевих вимог і норм інформаційної безпеки у порядку, встановленому законодавством.

КСЗІ як сукупність технічних і організаційних заходів захисту впроваджується в Системі у вигляді технічних (програмно-апаратних та програмних) засобів захисту та їх налаштувань, а також в ДСА та ДП «ІСС» у вигляді розпоряджень, планів, інструкцій, методик тощо.

З метою захисту інформації в Системі повинно бути забезпечено таке:

- автентифікація та авторизація користувачів з використанням засобів кваліфікованого електронного підпису (доступ до інформації, крім публічних даних, надається лише ідентифікованим і автентифікованим користувачам);
- мультифакторна автентифікація користувачів;
- запит на повторну авторизацію після закінчення зазначеного періоду або відсутності активної роботи користувача під час робочого сеансу;
- до п'яти одночасних робочих сесій від одного користувача;
- управління правами доступу користувачів до ресурсів Системи;
- організація окремих середовищ обробки та зберігання відкритої інформації, та інформації з обмеженим доступом (конфіденційної);
- моніторинг і аналіз подій інформаційної безпеки;
- захищений обмін даними (в разі потреби) з використанням засобів криптографічного захисту інформації;
- блокування несанкціонованого доступу до апаратних і програмних ресурсів Системи;
- захист цілісності інформації, захист автентичності транзакцій, захист приватності транзакцій, захист інформації від модифікації;

- резервне копіювання та відновлення інформації в Системі.
- У Системі повинно обов'язково логуватися таке:
- ідентифікація користувачів і результати автентифікації;
 - результати операцій з обробки інформації користувачами;
 - спроби несанкціонованих дій з інформацією;
 - внесення змін зі сторони адміністраторів системи;
 - факти критичних подій в системі;
 - факти надання та позбавлення користувачів доступу до інформації, та прав на обробку.

Система повинна надавати доступ до логів виключно користувачам з повноваженнями адміністратора безпеки та виключно з метою ознайомлення.

Реєстрація подій повинна здійснюватися автоматично. Дані реєстрації повинні бути захищені від зміни та видалення користувачами.

Реєстрація спроб несанкціонованих дій з інформацією повинна супроводжуватися відповідним повідомленням адміністратору безпеки.

Ідентифікація та автентифікація користувачів, надання та заборона права доступу до інформації в Системі повинні здійснюватися автоматично.

Усі компоненти Системи повинні використовувати лише внутрішні ресурси, код і бібліотеки, цілісність яких була перевірена.

Повинен бути передбачений контроль цілісності апаратно-програмного забезпечення, яке використовується для обробки інформації та забезпечення захисту інформації. Цілісність Системи та інструментів безпеки повинна контролюватись в автоматичному режимі.

6 СТРУКТУРА СИСТЕМИ

Система — це сукупність функціональних компонентів, які забезпечують виконання її основних завдань. У певній конфігурації ці компоненти утворюють унікальну, завершену та самодостатню функціональну підсистему, доступну користувачу в його єдиному персональному просторі.

Така структура дозволяє перевикористання наявних компонентів для компонування нових підсистем. Зважаючи на те, що підсистеми функціонують за рахунок одних і тих же компонентів та звертаються до одних і тих же даних, забезпечується уніфікований підхід до реалізації однотипної функціональності в різних підсистемах та актуальність даних.

Взаємодія компонентів між собою забезпечується через уніфіковані протоколи та єдиний інформаційний канал обміну повідомленнями. Логіка їх роботи визначається компонентом «Оркестрація», що дозволяє запрограмувати ділові процеси в Системі.

Функціональними підсистемами ЄСІКС є:

1. Електронний документообіг суду.
2. Відеоконференцзв'язок.
3. Вебпортал суддівської влади.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень.
5. Єдиний державний реєстр виконавчих документів.
6. Управління персоналом та фінансово-господарською діяльністю органів судової влади.
7. Суддівське досьє.
8. Управління навчанням.
9. Дайджести та коментарі.
10. Опрацювання звернень викривачів.

Функціональними компонентами Системи є:

- Оркестрація
- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- DF-обробник
- Підписання документів
- Журнал відвідувачів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Генератор QR- та штрих-кодів
- Speech 2 text
- Перевірка, валідація та аналіз даних доброчесності судді

- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Централізований авторозподіл
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Месенджер
- Кабінет суддівської кар'єри
- Контроль за видатками
- Бюджетне планування
- Бухгалтерський облік
- Управління персоналом
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія
- Платежі
- Text 2 speech

Кожен компонент Системи повинен проєктуватись з урахуванням можливості масштабування та високої інтеграційної спроможності (Рисунок 2).

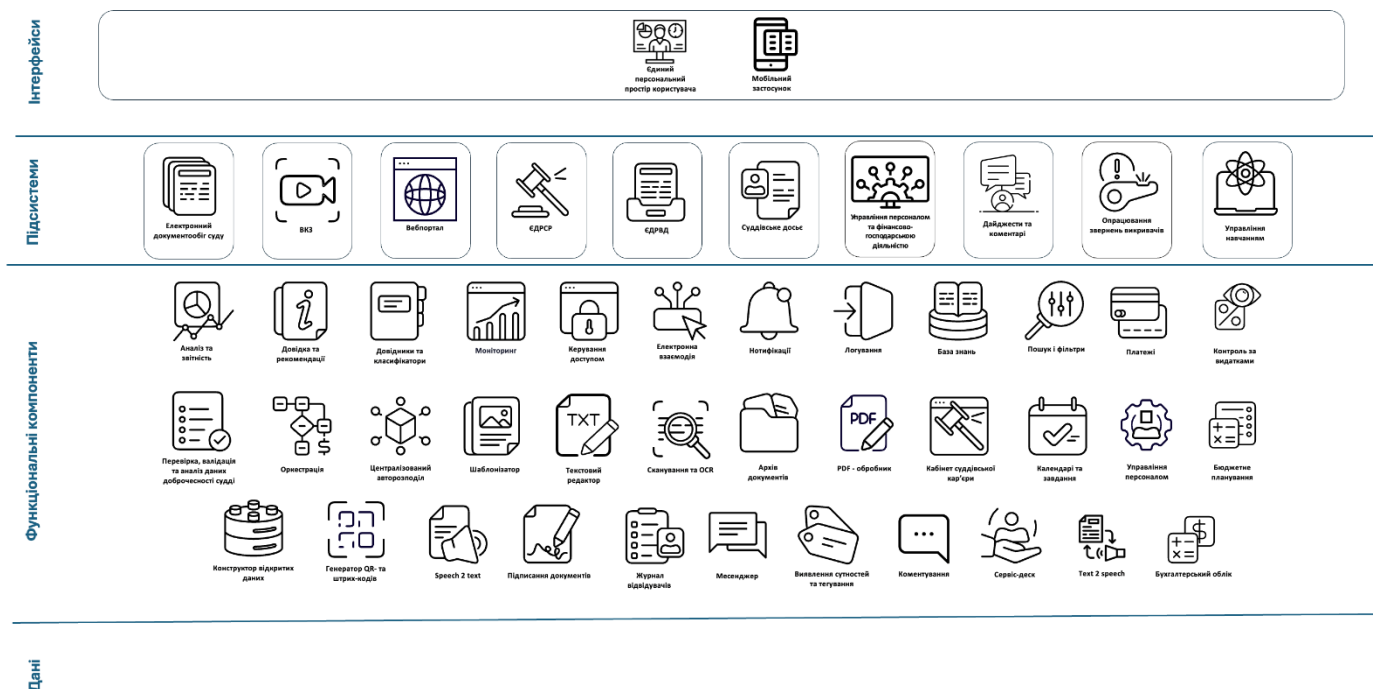

Рисунок 2. Архітектура ЄСІКС

6.1 ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПІДСИСТЕМИ ЄСІКС

6.1.1 Підсистема «Електронний документообіг суду»

«Електронний документообіг суду» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для ведення електронного діловодства у межах судів, органів і установ системи правосуддя, а також для обміну документами та інформацією в електронній

формі між судами, органами та установами системи правосуддя, іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами (в загальній частині документообігу) та учасниками судового процесу (в процесуальній частині документообігу).

Підсистема повинна забезпечити:

- отримання електронних документів із зовнішніх джерел;
- обмін електронними документами із зовнішніми джерелами;
- створення документів в середині Системи з використанням функціонального компоненту «Текстовий редактор» та «Шаблонізатор»;
- автоматичне заповнення інформації в документах, на базі тої, що вже міститься в Системі, чи може бути отримана з авторизованих джерел інформації;
- оцифрування паперових документів та розпізнавання тексту документів;
- виявлення інформаційних сутностей в середині документа;
- автоматизоване заповнення атрибутів документа;
- встановлення зв'язків між сутностями і між документами;
- колективну роботу з документами;
- погодження та підпис документа;
- формування справ;
- здійснення централізованого авторозподілу справ;
- реєстрацію та облік електронних документів та справ, а також облік руху електронних документів та справ в Системі;
- рух документів та справ відповідно до налаштованих ділових процесів (в межах загального та процесуального документообігу);
- візуалізацію зв'язків між сутностями та між документами, а також візуалізацію етапів розгляду документа чи справи;
- здійснення наскрізного пошуку за текстом документів, зокрема контекстного з використанням технологій штучного інтелекту;
- сортування, групування, тегування та фільтрацію документів та справ;
- забезпечення розрахунку судового збору, проведення платежів та ведення відповідного обліку;
- ведення електронного архіву справ та документів.

Для більш високої ефективності функціонування підсистеми доцільним вбачається реалізація таких функцій:

- створення, призначення, делегування, моніторинг стану виконання завдань;

- надання інформаційних довідок та рекомендацій користувачам на всіх етапах роботи з документами та справами;
- генерація проєктів документів зокрема з використанням технологій штучного інтелекту;
- перевірка тексту документів на наявність орфографічних та змістових помилок, зокрема з використанням технологій штучного інтелекту;
- формування стислого змісту документа шляхом застосування технологій штучного інтелекту;
- підбір релевантної судової практики шляхом застосування технологій штучного інтелекту;
- підбір оптимальної моделі розгляду справи шляхом застосування технологій штучного інтелекту;
- віртуальний аватар-асистент на базі технологій штучного інтелекту.

Для функціонування підсистеми повинна бути забезпечена електронна взаємодія з інформаційно-комунікаційними системами досудового розслідування «СМЕРЕКА» та «iКейс», а також іншими інформаційно-комунікаційними та довідковими системами, реєстрами, банками (базами) даних органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Компонування підсистеми «Електронний документообіг суду» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Оркестрація
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Платежі
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Централізований авторозподіл
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Аналіз та звітність
- База знань
- Генератор QR- та штрих-кодів
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія
- Керування доступом

6.1.2 Підсистема «Відеоконференцзв'язок»

Підсистема «Відеоконференцзв'язок» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для забезпечення дистанційних комунікацій шляхом текстових повідомлень в приватних і групових чатах, приватні та групові аудіо- та відеодзвінки, проведення онлайн-зустрічей. Підсистема може бути застосована для забезпечення можливості участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції у приміщенні суду або поза його межами, проведення онлайн-нарад, здійснення прийому громадян тощо.

Підсистема повинна забезпечити:

- здійснення приватного та групового обміну текстовими повідомленнями, пересилку файлів та гіперпосилань;
- формування можливості обміну такими повідомленнями навколо ключових інформаційних елементів системи: документи, справи, завдання, події в календарі тощо;
- здійснення приватних та групових аудіо- та відеодзвінків, з можливістю підключення додаткових учасників;
- призначення та проведення онлайн-заходів (зустрічей, нарад, судових засідань, прийому громадян) з можливістю направлення гіперпосилання для підключення до заходу зовнішньому користувачу, а також публікації заходу на портал судової влади чи на стрімінгові сервіси (наприклад, YouTube);
- аудіо- та відеофіксацію дзвінків і онлайн-заходів;
- автоматичне збереження технічного запису онлайн-заходу, зокрема судового засідання;
- можливість пересилання документів, зокрема процесуальних, що можуть бути зареєстровані в підсистемі «Електронний документообіг суду»;
- демонстрацію робочого столу користувача, демонстрацію запущених на пристрої користувача фото-, відеоматеріалів, презентаційних матеріалів;
- проведення голосувань і опитувань;
- ведення журналу учасників заходу;
- ведення протоколу та стенограми заходу, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту;
- підписання протоколу заходу;
- збереження історії повідомлень та дзвінків.

Компонування підсистеми «Відеоконференцзв'язок» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Месенджер
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Speech 2 text
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.3 Підсистема «Вебпортал суддівської влади»

Підсистема «Вебпортал суддівської влади» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для оприлюднення офіційної публічної інформації про діяльність судів, органів та установ системи правосуддя, надання безоплатного доступу до оприлюднених інформаційних ресурсів, сплати судового збору, а також для реєстрації та авторизації в єдиному персональному просторі користувача ЄСІКС.

Підсистема повинна забезпечити:

- висвітлення діяльності судів, органів та установ системи правосуддя;
- централізовану структуру побудови та адміністрування уніфікованих «вебпорталів Суддівської влади» в розрізі кожного окремого суду та органів правосуддя;
- висвітлення інформації, передбаченої законодавством, зокрема реквізити для сплати судового збору, інформації щодо стадії розгляду судових справ, переліку судових справ, призначених до розгляду, відомості про справи про банкрутство, протоколи автоматизованого розподілу судових справ між суддями тощо;
- отримання публічної інформації, відомостей з відкритих реєстрів судової влади та інших реєстрів, пов'язаних зі здійсненням правосуддя в Україні;
- оприлюднення офіційних статистичних та оперативних звітів щодо роботи судів, органів та установ системи правосуддя;
- перегляд онлайн-трансляції судових засідань;
- сплати судового збору;

- функціонування чат-боту «Онлайн допомога»;
- функціонування розділу «Відкриті дані»;
- розміщення електронних форм звернення громадян, запиту на інформацію, повідомлення про корупцію тощо;
- застосування зрозумілих та зручних для користувачів інтерфейсів, у тому числі адаптованих для осіб з порушенням зору чи слуху;
- створення нових сторінок підсистеми та їх інформаційного наповнення;
- здійснення пошуку за контентом підсистеми.

Компонування підсистеми «Вебпортал суддівської влади» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Пошук і фільтри
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.4 Підсистема «Єдиний державний реєстр судових рішень»

Підсистема «Єдиний державний реєстр судових рішень» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для збирання, обліку (реєстрації), накопичення, зберігання, захисту, пошуку та перегляду копій електронних примірників судових рішень або окремих думок суддів.

Підсистема повинна забезпечити:

- централізоване зберігання електронних примірників судових рішень і окремих думок суддів із забезпеченням їх захисту та цілісності;
- автоматизовану обробку та знеособлення судових рішень відповідно до вимог законодавства про захист персональних даних, з метою їх подальшого оприлюднення;
- загальний доступ неавторизованим особам до відкритої частини підсистеми відповідно до чинного законодавства;
- доступ до повних версій судових рішень авторизованим користувачам для виконання службових обов'язків;
- інструменти контекстного, атрибутивного або комбінованого пошуку судових рішень за різними критеріями;

- інформаційну взаємодію з іншими електронними інформаційними ресурсами для обміну даними;
- автоматичне формування статистичної, оперативної та іншої звітності щодо кількості судових рішень здійснюється з урахуванням різних показників, таких як кількість зареєстрованих рішень, тривалість розгляду справ, їх результативність, а також загальний стан виконання судових рішень.

Для виконання покладених на неї завдань підсистема повинна мати розширені інструменти аналітики, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту.

Компонування підсистеми «Єдиний державний реєстр судових рішень» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Журнал відвідувачів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.5 Підсистема «Єдиний державний реєстр виконавчих документів»

Підсистема «Єдиний державний реєстр виконавчих документів» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для автоматизації створення, внесення, обліку, пошуку, надання інформації щодо виконавчих документів та їх пред'явлення до виконання.

Підсистема забезпечує виконання наступної функціональності:

- внесення виконавчих документів до Реєстру (у тому числі шляхом їх створення в Реєстрі);
- автоматизований процес створення, внесення, збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку, надсилання виконавчих документів;
- інформаційну взаємодію з іншими інформаційними системами, реєстрами, базами даних тощо державних органів;

- автоматичну перевірку виконавчого документа на його відповідність вимогам чинного законодавства та наявності обов'язкових реквізитів;
- автоматизований процес створення, внесення, збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку, надсилання виконавчих документів;
- здійснення варіативного пошуку за атрибутами або за змістом виконавчого документа;
- отримання виконавцем або іншим суб'єктом виконання рішень електронної копії виконавчого документа з накладеним на нього кваліфікаційного електронного підпису реєстратора;
- автоматизацію процесу створення та пред'явлення виконавчого документа до виконання;
- надання інформації про стан виконання виконавчого документа;
- автоматичне формування статистичної, оперативної та іншої звітності на підставі наявних даних в Реєстрі, у тому числі статистичної звітності щодо наявної заборгованості за кожним видом боржників;
- ведення єдиних довідників, обов'язкових для використання всіма користувачами;
- надсилання повідомлень про надходження документів до електронного кабінету користувача;
- збереження інформаційних ресурсів та їх автоматизоване надсилання до інших інформаційних систем з можливістю завантаження відповідної інформації за запитом користувача;
- формування реєстраційної картки для виконавчого документа;
- присвоєння виконавчим документам процесуальних статусів його виконання.

Для ефективного функціонування підсистеми повинна бути забезпечена електронна взаємодія з Автоматизованою системою виконавчого провадження, а також іншими інформаційно-комунікаційними та довідковими системами, реєстрами, базами даних органів державної влади та місцевого самоврядування.

Компонування підсистеми «Єдиний державний реєстр виконавчих документів» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Оркестрація
- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних

- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- База знань
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.6 Підсистема «Управління персоналом та фінансово-господарською діяльністю органів судової влади»

Підсистема «Управління персоналом та фінансово-господарською діяльністю органів судової влади» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для управління людськими, фінансовими та матеріальними ресурсами, а також автоматизації процесів фінансового, бухгалтерського та кадрового обліків.

Підсистема повинна забезпечити:

- управління людськими ресурсами та розвиток персоналу;
- аналіз кількісного та якісного складу працівників;
- визначення потреби в персоналі;
- оцінювання показників службової діяльності;
- організацію підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та професійного навчання персоналу; оцінювання результативності навчання;
- ведення кадрового обліку;
- ведення штатного розпису, особових справ, військового обліку, кадрових карток і журналів працівників ДСА;
- документальне супроводження призначення, переведення та звільнення працівників;
- формування наказів та розпоряджень з кадрових питань;
- автоматизований табельний облік робочого часу;
- розрахунок винагороди, заробітної плати та інших видів оплати праці з щомісячними нарахуваннями;
- фінансове планування;
- бюджетне планування та прогнозування з використанням історичних даних і аналітичних моделей;
- коригування бюджетних запитів при зміні даних або умов;
- погодження бюджетних запитів відповідно до матриці повноважень;
- фінансовий контроль;

- контроль виконання бюджету, відстеження відхилень, оперативне реагування;
- формування зведеного кошторису та планів асигнувань;
- розподіл видатків між юридичними особами ДСА;
- формування періодичних (щомісячних та щотижневих) обсягів асигнувань за кошторисами та бюджетними програмами;
- автоматизовану взаємодію центрального апарату ДСА з територіальними управліннями, судами та Державною казначейською службою України для планування фінансування та виконання бюджету;
- облік фінансових операцій;
- облік готівкових та безготівкових коштів: банківські та касові операції, взаєморозрахунки з контрагентами;
- облік операцій з придбання матеріалів, обладнання та послуг;
- управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
- складський облік основних засобів (ОЗ) та товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ);
- облік матеріальних цінностей: основні засоби, нематеріальні активи, малоцінні необоротні матеріальні активи, запаси, паливно-мастильні матеріали, запчастини;
- облік витрат на оплату праці, уніфіковані форми для обліку кадрів та заробітної плати;
- облік нарахувань та виплат матеріальної допомоги з можливістю формування гнучких звітів;
- формування звітності;
- автоматизоване створення статистичних та оперативних звітів з узагальненими та аналітичними показниками за довільними критеріями, включаючи використання історичних даних бухгалтерського обліку;
- автоматичне формування звітності, що регламентується ДСА, для подання до органів державного контролю;
- організацію та контроль закупівель;
- формування заявок на проведення закупівель відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» для забезпечення діяльності органів;
- контроль за виконанням істотних умов договорів, укладених відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі».

Для виконання покладених на неї завдань підсистема повинна мати розширені інструменти аналітики, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту.

Компонування підсистеми «Управління персоналом та фінансово-господарською діяльністю органів судової влади» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Оркестрація
- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Журнал відвідувачів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Генератор QR- та штрих-кодів
- Контроль за видатками
- Бюджетне планування
- Бухгалтерський облік
- Управління персоналом
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.7 Підсистема «Суддівське досьє»

Підсистема «Суддівське досьє» – це функціональна підсистема ЄСІКС, призначена для збору, обробки, зберігання та узагальнення інформації про суддів та їх близьких осіб. Вона забезпечує автоматизоване відображення ключових показників професійної діяльності судді, зокрема про стаж, розгляд справ, дисциплінарні провадження, кваліфікаційна оцінка та інші важливі аспекти роботи.

Підсистема повинна забезпечити:

- облік, аналіз та плануванням кадрового складу суддівського корпусу;
- проведення конкурсу на зайняття посади судді;
- формування досьє кандидата на посаду судді та надання доступу до нього через портал ВККС;
- автоматизовану перевірку декларації доброчесності кандидата на посаду судді та декларації його родинних зв'язків;
- автоматизовану перевірку кандидата, членів його сім'ї та близьких осіб на причетність до вчинення дисциплінарних, кримінальних та адміністративних правопорушень;

- прозорий і відкритий вибір судді;
- формування досьє судді та надання доступу до нього через портал ВККС;
- збір та узагальнення персональних даних судді, інформації та документів, пов'язаних з його кар'єрою, інформації про ефективність здійснення ним судочинства, про дисциплінарну відповідальність судді, про відповідність судді етичним та антикорупційним критеріям;
- автоматизовану перевірку інформації, здобутої під час проведення спеціальної перевірки;
- автоматизовану перевірку декларації доброчесності судді та декларації його родинних зв'язків;
- автоматизовану перевірку судді, членів його сім'ї та близьких осіб на причетність до вчинення дисциплінарних, кримінальних та адміністративних правопорушень (збір та узагальнення всієї інформації стосовно судді ведеться від моменту його призначення до завершення виконання ним повноважень).

Для більш високої ефективності функціонування підсистеми доцільним вбачається реалізація розширених інструментів аналітики, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту.

Для функціонування підсистеми повинна бути забезпечена електронна взаємодія з іншими інформаційно-комунікаційними та довідковими системами, реєстрами, банками (базами) даних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що забезпечить доступ до необхідної інформації в режимі реального часу.

Компонування підсистеми «Суддівське досьє» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Оркестрація
- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Централізований авторозподіл
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Генератор QR- та штрих-кодів
- Перевірка, валідація та аналіз даних доброчесності судді
- Кабінет суддівської кар'єри
- Управління персоналом
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.8 Підсистема «Управління навчанням»

Підсистема «Управління навчанням» – це функціональна підсистема ЄСІКС, яка повинна забезпечити системну перевірку знань суддів та працівників суду, органів і установ системи правосуддя, та забезпечити підбір і надання релевантних навчальних матеріалів для підвищення їх професійних знань.

Підсистема повинна забезпечити:

- створення навчальних курсів та програм у формі текстів, аудіо-, відео матеріалів та інтерактивних матеріалів, групування їх відповідно до тематики;
- формування планів проходження навчань, розкладу занять та синхронізації їх з календарями;
- контроль проходження навчальних курсів та програм судьями та працівниками судів, органів та установ системи правосуддя;
- контроль якості засвоєння навчальних матеріалів з використанням тестування;
- проведення атестації та дослідження рівня професійних знань (професійної кваліфікації) працівників;

- підбір релевантних курсів чи програм для заповнення прогалин в професійних знаннях користувача;
- нагадування користувачам про необхідність проходження певного курсу чи програми, проходження контролю засвоєння знань;
- обчислення показника успішності користувача та ведення журналу успішності;
- інтеграція з функціональністю розрахунку заробітної плати та преміювання.

Компонування підсистеми «Управління навчанням» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Оркестрація
- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Кабінет суддівської кар'єри
- Бухгалтерський облік
- Управління персоналом
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.9 Підсистема «Дайджести та коментарі»

Підсистема «Дайджести та коментарі» – це функціональна підсистема ЄСІКС, яка надає користувачам можливість активно коментувати та аналізувати судові рішення визначеної категорії. Вона створює інтерактивний простір для змістовного обговорення, де користувачі можуть обмінюватись професійними думками, аналізувати правові аргументи та обговорювати наслідки рішень.

Підсистема повинна забезпечити:

- отримання або внесення судових рішень через автоматизовані інструменти імпорту або вручну;
- централізоване зберігання електронних примірників судових рішень;
- коментування судових рішень з можливістю додавання, редагування та видалення коментарів;
- створення дайджестів судових рішень зі стислим представленням їх ключових аспектів;

- інструменти контекстного, атрибутивного або комбінованого пошуку судових рішень або коментарів;
- інформаційну взаємодію з іншими електронними інформаційними ресурсами з забезпеченням обміну даними для отримання додаткової інформації та повноти рішень;
- автоматичне формування статистичної, оперативної та іншої звітності щодо моніторингу судових рішень для постійного відстеження змін у позиціях судів різних інстанцій.

Для виконання покладених на неї завдань підсистема повинна мати розширені інструменти аналітики, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту.

Компонування підсистеми «Дайджести та коментарі» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Аналіз та звітність
- Конструктор відкритих даних
- База знань
- Сервіс-деск
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.1.10 Підсистема «Опрацювання звернень викривачів»

Підсистема «Опрацювання звернень викривачів» – це функціональна підсистема ЄСІКС, що надає користувачам можливість безпечно та конфіденційно подати повідомлення про корупційні правопорушення та інші порушення, передбачені Законом України «Про запобігання корупції». Підсистема надає викривачам можливість повідомляти про зловживання службовим становищем, отримання неправомірної вигоди, корупційні дії, а також порушення трудових прав. Вона забезпечує анонімність, захист особистих даних викривачів та сприяє об'єктивному й оперативному розгляду їхніх звернень, сприяючи прозорості та підвищуючи довіру і повагу до судової гілки влади.

Підсистема повинна забезпечити:

- зручний та інтуїтивно зрозумілий користувацький інтерфейс для подачі звернень, з можливістю інтеграції в підсистему Вебпорталу «Судова влада України»;

- подання звернень, зокрема анонімних через автоматизовані форми забезпечуючи конфіденційність та захист викривачів;
- автоматичну перевірку звернень викривачів на наявність обов'язкових реквізитів;
- збереження та облік звернень викривачів;
- автоматичний розподіл звернень викривачів;
- безпечну та конфіденційну обробку даних шляхом надійного шифрування та багаторівневого контролю доступу;
- відстеження статусу розгляду звернень викривачами через автоматизовані сповіщення на кожному етапі процесу;
- інформування викривачів про розгляд їхнього звернення через автоматичні повідомлення (нотифікації);
- здійснення варіативного пошуку за атрибутами або за змістом звернень викривачів;
- інформаційну взаємодію з іншими електронними інформаційними ресурсами з метою забезпеченням обміну даними для отримання додаткової інформації та повноти рішень;
- автоматичне формування статистичної, оперативної та іншої звітності щодо моніторингу звернень викривачів для постійного відстеження змін у процесі їх розгляду та стану обробки.

Для виконання покладених на неї завдань підсистема повинна мати розширені інструменти аналітики, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту.

Для ефективного функціонування підсистеми повинна бути забезпечена електронна взаємодія з інформаційними системами, реєстрами та базами даних державних і місцевих органів влади, що надасть доступ до актуальної інформації в режимі реального часу, дозволяючи оперативно отримувати, оновлювати та перевіряти дані для ефективного розгляду звернень викривачів.

Компонування підсистеми «Опрацювання звернень викривачів» передбачається на основі таких внутрішніх компонентів:

- Оркестрація
- Керування доступом
- Довідники та класифікатори
- Шаблонізатор
- Сканування та OCR
- Текстовий редактор
- PDF-обробник
- Підписання документів
- Пошук і фільтри
- Коментування
- Виявлення сутностей та тегування
- Нотифікації
- Довідка та рекомендації
- Логування
- Моніторинг
- Архів документів
- Аналіз та звітність
- База знань
- Генератор QR- та штрих-кодів
- Управління персоналом
- Календарі та завдання
- Електронна взаємодія

6.2 ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ СИСТЕМИ

Функціональні компоненти Системи можуть взаємодіяти один з одним залежно від поточних завдань та ділових процесів. Кожен компонент є незалежним елементом з визначеними функціями, який, у разі необхідності, може інтегруватись з іншими компонентами для забезпечення додаткової функціональності. Зазначений підхід дозволить забезпечити гнучкість та адаптивність Системи, а також надасть можливість оперативного внесення змін до поточної функціональності.

«Шаблонізатор» – компонент Системи, призначений для забезпечення створення та подальшої роботи з шаблонами документів (динамічне формування документів відповідно до обраного шаблону). Компонент повинен розпізнавати змінні та директиви в шаблонах і підставляти відповідні дані, підтримувати різні формати шаблонів і налаштування стилів.

«Централізований авторозподіл» – компонент Системи, який забезпечує централізований розподіл справ або інших документів під час їх реєстрації автоматичним способом з урахуванням встановлених алгоритмів та налаштувань.

«Календарі та завдання» – компонент Системи, призначений для планування та призначення завдань і подій (засідань, зустрічей, нарад, конференцій тощо), а також для бронювання залів для проведення подій (за необхідності) та розрахунку календарних строків та термінів.

«Оркестрації» – компонент Системи, призначений для забезпечення логічної взаємодії компонентів Системи відповідно до налаштованих ділових процесів.

«Архів документів» – компонент Системи, призначений для збереження електронних справ, електронних документів, електронних копій документів в електронному архіві, а також для забезпечення можливості оперативного доступу до електронних документів, які зберігаються в електронному архіві.

«Довідка та рекомендації» – компонент Системи, призначений для надання користувачам Системи актуальної інформації та рекомендацій на основі їхніх запитів або дій в Системі. Компонент відіграє важливу роль у підтримці користувачів, допомагаючи їм орієнтуватися в Системі. Компонент повинен реагувати на запити користувачів в реальному часі, надаючи їм контекстно-залежну інформацію або рекомендації.

«Сканування та OCR» – компонент Системи, призначений для забезпечення можливості сканування документів та автоматичного розпізнавання тексту для можливості їх подальшого опрацювання компонентами Системи.

«Текстовий редактор» – компонент Системи, призначений для створення, спільного редагування та форматування текстових документів у режимі онлайн, зокрема з використанням популярних мов розмітки даних (текстів).

«Логування» – компонент Системи, призначений для фіксації подій та операцій, що виконуються в Системі (зокрема доступ до ресурсів, помилки, зміни конфігурації тощо), а також для зберігання зазначених подій та операцій у структурованих та захищених лог-файлах.

«Моніторинг» – компонент Системи, призначений для відстеження та аналізу стану Системи в режимі реального часу. Він забезпечує контроль за такими ключовими параметрами: продуктивність, доступність, безпека, використання ресурсів. Компонент допомагає своєчасно виявляти проблеми та мінімізувати ризики, забезпечуючи стабільну роботу Системи.

«Журнал відвідувачів» – компонент Системи, призначений для автоматизації процесів пропускового режиму на територію судів та органів судової влади, який дозволить забезпечити реєстрацію часу входу і виходу відвідувачів та збору їх ідентифікаційних даних.

«Довідники та класифікатори» – компонент Системи, призначений для ведення централізованої нормативно-довідкової інформації (класифікаторів і довідників) з метою однозначної ідентифікації інформації при введенні в Систему та пошуку інформації.

«Аналіз та звітність» – компонент Системи, призначений для побудови статистичної, аналітичної та оперативної звітності за динамічними періодами (зокрема у вигляді дашбордів), збору аналітики на підставі наявної у базі даних інформації за будь-який період часу для отримання аналітичних даних про поточну ситуацію в судах, органах та установах системи правосуддя.

«Конструктор відкритих даних» – компонент Системи, призначений для оприлюднення в автоматичному режимі наборів відкритих даних на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних за допомогою механізму отримання інформації з баз даних Системи та формування, на основі отриманої інформації, архіву зі структурованими даними відповідно до вимог чинного законодавства.

«Сервіс-деск» – компонент Системи, призначений для автоматизації процесів підтримки внутрішніх та зовнішніх користувачів Системи, реєстрації їх звернень, управління інцидентами та проблемами.

«Нотифікації» – компонент Системи, призначений для інформування користувачів про актуальні для них події в Системі. Компонент повинен надати користувачу гнучкі інструменти налаштування типів бажаних нотифікацій та каналів їх отримання.

«Електронна взаємодія» – компонент Системи, призначений для забезпечення процесів управління електронною взаємодією між елементами Системи, а також між Системою та інформаційними, інформаційно-комунікаційними системами, реєстрами, базами даних державних органів, органів місцевого самоврядування, міжнародних організацій, суб'єктів господарювання тощо. Компонент повинен мати механізм підключення нових інформаційних елементів для організації взаємодії з Системою.

«Керування доступом» – компонент Системи, призначений для перевірки особи користувача Системи, підтвердження ідентифікації користувача, визначення рівня доступу користувача до різних підсистем, функціональностей та даних Системи.

«Підписання документів» – компонент Системи, призначений для накладання одиничного або множинного кваліфікованого електронного підпису на документ чи групу документів. Компонент передбачає можливість накладення підпису на документ з використанням файлових, апаратних та хмарних ключів.

«Коментування» – компонент Системи, призначений для можливості залишення коментарів до різних ключових елементів (документи, завдання, події тощо) Системи. В межах документа компонент коментування повинен підтримувати такі базові функції: додавання коментаря до виділеного фрагменту тексту, управління коментарями (прийняття, відхилення), множинне коментування одного і того ж фрагменту тощо.

«Платежі» – компонент Системи, призначений для забезпечення можливості здійснення розрахунку вартості (розміру) судового збору, управління платежами, а також збереження історії оплат.

«Пошук і фільтри» – компонент Системи, призначений для швидкого пошуку необхідної інформації за визначеними критеріями. Компонент повинен підтримувати такі базові функції: здійснення пошуку даних за сутностями, електронними документами, атрибутами сутностей, сортування, групування, гнучка система

фільтрації результатів, алгоритми нечіткого пошуку, підтримка можливості одночасного використання декількох пошукових індексів тощо.

«Виявлення сутностей та тегування» – компонент Системи, призначений для автоматичного виявлення та ідентифікації сутностей у тексті, а також введення, зберігання, управління тегами (спеціальними мітками) для позначення та опису даних. Компонент повинен підтримувати такі базові функції: автоматичний аналіз тексту з метою подальшої ідентифікації та класифікації відповідних сутностей, додавання, редагування та накопичення тегів (міток) до документів, зображень, записів з метою спрощення подальших процесів пошуку та фільтрації, зокрема з використанням засобів штучного інтелекту.

«Speech 2 text» – компонент Системи, призначений для перетворення голосової інформації (повідомлень) на текст та розпізнавання голосів під час стенограмування.

«Text 2 speech» – компонент Системи, призначений для перетворення тексту в мовлення з можливістю підтримки різних мов та вибору голосів.

«Месенджер» – компонент Системи, призначений для швидкого та надійного обміну повідомленнями між користувачами Системи в режимі реального часу. Месенджер повинен підтримувати такі базові функції: підтримка текстових повідомлень, передача документів, фото- та відеоматеріалів, створення групових чатів, отримання сповіщень про отримані повідомлення, проведення аудіо- та відеодзвінків тощо.

«База знань» – компонент Системи, призначений для збирання, зберігання та управління інформацією з метою вирішення проблем та підтримки користувачів. Компонент повинен підтримувати такі базові функції: надання доступу до інформації, зокрема статей, інструкцій, відповідей на найбільш розповсюджені питання, пошук матеріалів, наповнення бази знань.

«Перевірка, валідація та аналіз даних доброчесності судді» – компонент Системи, призначений для здійснення моніторингу та аналізу доброчесності відповідної посадової особи з метою встановлення відповідності рівня його життя, наявного у нього та членів його сім'ї майну, та одержаним ними доходам згідно з декларацією особи, що подається відповідно до Закону тощо.

«Кабінет суддівської кар'єри» – компонент Системи, призначений для автоматизації робочих процесів ВККС щодо проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів, проведення іспитів та встановлення їх результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання.

«Бюджетне планування» – компонент Системи, призначений для автоматизації процедур бюджетного планування та створення цифрових механізмів управління всіма бюджетними процесами, які інтегрують інструменти для детального планування, оперативного коригування, подальшої консолідації та розподілу, моніторингу та регулювання бюджетних коштів.

«Контроль за видатками» – компонент Системи, призначений для автоматизації фінансових процесів у межах бюджетних програм та закупівель. Компонент забезпечує формування планів асигнувань, взаємодію з Державною казначейською службою України, контроль за використанням бюджетних коштів, автоматичне формування звітності, а також підтримку процесів закупівель та контролю виконання договорів відповідно до законодавства про публічні закупівлі.

«Бухгалтерський облік» – компонент Системи, призначений для автоматизації бухгалтерських процесів. Компонент повинен підтримувати такі базові функції: автоматичне формування бухгалтерської звітності, статистичних та оперативних звітів, ведення обліку матеріальних цінностей, витрат на оплату праці, генерацію звітів, необхідних для подання до органів державного контролю.

«Управління персоналом» – компонент Системи, призначений для автоматизації управління кадровими процесами. Компонент повинен підтримувати такі базові функції: ведення штатного розпису, особових справ, військового обліку, робочого часу, табельного обліку, документальний супровід призначень, переведень, звільнень працівників тощо.

«PDF-обробник» – компонент Системи, що дозволяє користувачам змінювати вміст PDF -документів. Компонент повинен підтримувати такі базові функції: об'єднання та розділення PDF-документів, зміна послідовності сторінок, повертання сторінок, видалення сторінок та конвертація з кольорового на чорно-білий формат.

«Генератор QR- та штрих-кодів» – компонент Системи, що дозволяє генерувати унікальні одно- або двовимірні коди та маркувати ними документи для подальшого швидкого пошуку або ідентифікації цих документів.

6.3 МІСЦЕ ТА ДОПУСТИМІ МЕЖІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЄСІКС

Суттєво піднімаючи ефективність роботи в автоматизованих системах технології штучного інтелекту несуть певні загрози свого використання під час справляння правосуддя, зокрема в частині генерації рішень будь-якого рівня, що вимагає відповідального ставлення до їх застосування.

Зважаючи на євроінтеграційний курс України, цілком виправданим є встановлення меж застосування штучного інтелекту на базі консолідованої думки європейської суддівської спільноти, що знайшла своє закріплення в Європейській етичній хартії щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі, а також в 26 Висновку Консультативної ради європейських суддів «Рухаючись вперед: використання асистивних технологій у судочинстві», які визначають виключно асистивну роль штучного інтелекту в судових системах.

Ураховуючи викладене, у межах ЄСІКС штучний інтелект може бути використаний для реалізації таких функцій:

- розпізнавання текстів завантажених в Систему документів (Optical Character Recognition), класифікація таких документів;
- виявлення в текстах документів інформаційних сутностей, що можуть мати юридичне значення (Entity Recognition), деперсоналізація (PII Removal) та маскування конфіденційної інформації (Data Masking);
- стенограма судових засідань та службових нарад, інші перетворення мовлення в текст на запит користувача (Speech 2 text);
- озвучування текстів судових рішень, інших документів на запит користувача, озвучування елементів інтерфейсу Системи, зокрема для людей з порушенням зору (Text 2 speech);
- узагальнення вмісту документів, перевірка вмісту на наявність змістових, граматичних, орфографічних, пунктуаційних помилок;
- перевірка актуальності норм законодавства, на які посилається автор документа;
- автоматичний переклад документів;
- контекстний семантичний пошук релевантних документів, підбір судової практики;
- рекомендація методології дослідження матеріалів та розгляду судової справи;
- генерація проєктів процесуальних документів;
- виявлення девіацій під час розгляду судової справи, зокрема ігнорування контексту, поданих доказів та аргументів, відхилення від загальної судової практики розгляду в аналогічних справах;
- надання базової правової допомоги користувачам.

Застосовані в Системі технології штучного інтелекту повинні бути реалізовані у спосіб, що дозволяє їх самонавчання, з метою самовдосконалення та покращення результатів подальшої роботи.

7 ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Зважаючи на масштабність та комплексність ЄСІКС, до складу якої повинні увійти 10 окремих підсистем і велика кількість функціональних компонентів, вкрай важливим є коректне планування етапів розробки та впровадження Системи з урахуванням наявних фінансових, організаційних, часових та інтелектуальних ресурсів.

Основою ЄСІКС є підсистема «Електронний документообіг суду», яка повинна увібрати ключові функціональні компоненти та бази даних. Решта підсистем у своєму функціонуванні переважно перевикористовує зазначені компоненти та звертається до баз даних підсистеми «Електронний документообіг суду».

У зв'язку з цим проєкт розробки підсистеми «Електронний документообіг суду» є центральним елементом планування розбудови всього ЄСІКС, що визначає послідовність і пріоритетність створення інших підсистем.

З іншого боку, на момент розробки цієї Концепції ЄСІКС вже ініційовано низку проєктів зі створення підсистем та компонентів поточної версії ЄСІКС, що додатково повинно бути враховано під час формування комплексного плану.

Ураховуючи викладене, пропонується сформувані наступні етапи реалізації проєкту:

- Етап 1 (2025–2026 рр.) – містить вже ініційовані проєкти розбудови ЄСІКС та забезпечує розробку та впровадження ключової функціональності підсистеми «Електронний документообіг суду» і низки підсистем та компонентів, що доповнюють пріоритетну функціональність ЄСІКС;
- Етап 2 (2026–2028 рр.) – передбачає доопрацювання додаткової та експериментальної частини функціональності ЄСІКС, зокрема на базі технологій великих даних та штучного інтелекту.

Такий підхід, що будується на поступовому впровадженні нових компонентів, дозволить виявляти недоліки та функціональні незручності на ранніх стадіях експлуатації компонентів і своєчасно усувати їх, забезпечуючи відповідний досвід під час впровадження наступних.

1. Етап 1 (2025–2026 рр.):

- 1.1. Створення підсистеми «Управління персоналом і фінансово-господарською діяльністю органів судової влади» (частина 1):
 - а) розробка та впровадження компоненту «Бюджетне планування».
- 1.2. Створення підсистеми «Суддівське дос'є» (частина 1):
 - а) розробка та впровадження підсистеми «Суддівське дос'є» (базова функціональність).

- 1.3. Створення компоненту «Електронна взаємодія».
- 1.4. Створення підсистеми «Єдиний державний реєстр судових рішень» (частина 1):
 - a) розробка та впровадження підсистеми «Єдиний державний реєстр судових рішень» (базова функціональність та штучний інтелект);
 - b) інтеграція ЄДРСР з Базою правових позицій Верховного Суду.
- 1.5. Створення підсистеми «Дайджести та коментарі».
- 1.6. Створення підсистеми «Єдиний державний реєстр виконавчих документів».
- 1.7. Створення компоненту «Сервіс-деск».
- 1.8. Створення підсистеми «Електронний документообіг суду» (частина 1):
 - a) розробка підсистеми «Електронний документообіг суду» (базова функціональність);
 - b) розробка компоненту «Довідники та класифікатори»;
 - c) розробка компоненту «Оркестрація»;
 - d) розробка єдиного персонального простору користувача;
 - e) розробка компоненту «Сканування та OCR» на базі штучного інтелекту;
 - f) розробка компоненту «Підписання документів»;
 - g) розробка компоненту «Керування доступом»;
 - h) розробка компоненту «Логування»;
 - i) розробка компоненту «Нотифікації»;
 - j) розробка компоненту «Платежі»;
 - k) розробка компоненту «Централізований авторозподіл»;
 - l) розробка компоненту «Шаблонізатор»;
 - m) розробка компоненту «Текстовий редактор»;
 - n) розробка компоненту «Архів документів»;
 - o) розробка компоненту «Календарі та завдання»;
 - p) розробка компоненту «PDF-обробник»;
 - q) розробка компоненту «Генератор QR- та штрих-кодів»;
 - r) розробка компоненту «Пошук і фільтри»;
 - s) розробка компоненту «Коментування»;
 - t) розробка компоненту «Text 2 speech»
 - u) розробка компоненту «Виявлення сутностей та тегування»;
 - v) інтеграція та міграція даних з діючих підсистем «Д-3» та «ДСС»;

- w) інтеграція з інформаційно-комунікаційними системами досудового розслідування «СМЕРЕКА» та «iКейс».
- 1.9. Впровадження підсистеми «Електронний документообіг суду».
- 1.10. Створення компоненту «Інформаційна безпека».
- 1.11. Створення компоненту «Аналіз та звітність».
- 1.12. Створення підсистеми «Відеоконференцзв'язок»:
 - a) розробка та впровадження підсистеми «Відеоконференцзв'язок» (базова функціональність);
 - b) розробка та впровадження компоненту «Speech 2 text»;
 - c) розробка та впровадження компоненту «Месенджер».
- 1.13. Створення підсистеми «Управління персоналом і фінансово-господарською діяльністю органів судової влади» (частина 2):
 - a) розробка та впровадження компоненту «Контроль за фактичними видатками, взаємодії з Державною казначейською службою України та автоматизованих закупівель».
- 1.14. Створення підсистеми «Суддівське дос'є» (частина 2):
 - a) розробка та впровадження компоненту «Перевірка, валідація та аналіз даних доброчесності судді»;
 - b) розробка та впровадження компоненту «Кабінет суддівської кар'єри».
- 2. Етап 2 (2026-2028 рр.):**
 - 2.1. Створення підсистеми «Електронний документообіг суду» (частина 2):
 - a) розробка компоненту «Довідка та рекомендації»;
 - b) розробка «Мобільного застосунку»;
 - c) розвиток функціональності «Перевірка технічних помилок у документах, що формуються користувачами системи» на базі штучного інтелекту;
 - d) доопрацювання функціональності «Оцінка за термінами та оцінка за результатами» на базі штучного інтелекту;
 - e) розвиток функціональності «Формування короткого змісту документу» на базі штучного інтелекту;
 - f) розвиток функціональності «Генерація проєкту документа» на базі штучного інтелекту;
 - g) розвиток функціональності «Перевірка норм законодавства на актуальність і підбір судової практики» на базі штучного інтелекту;
 - h) розвиток функціональності «Рекомендація моделі розгляду справи, підбір методології» на базі штучного інтелекту;

- i) розвиток функціональності «Аватар-асистент, допомагає користуватися Системою та надає базову правову допомогу» на базі штучного інтелекту;
 - j) розвиток функціональності «Експериментальна модель правосуддя, рекомендація моделі розгляду справи» на базі штучного інтелекту.
- 2.2. Впровадження підсистеми «Електронний документообіг суду» (частина 2).
 - 2.3. Створення компоненту «Журнал відвідувачів».
 - 2.4. Створення підсистеми «Управління персоналом і фінансово-господарською діяльністю органів судової влади» (частина 3):
 - a) розробка та впровадження компоненту «Управління персоналом»;
 - b) розробка та впровадження компоненту «Бухгалтерський облік».
 - 2.5. Створення компоненту «Конструктор відкритих даних».
 - 2.6. Створення компоненту «База знань».
 - 2.7. Створення підсистеми «Управління навчанням».
 - 2.8. Створення підсистеми «Вебпортал».
 - 2.9. Створення підсистеми «Опрацювання звернень викривачів».

Підхід паралельних проєктів з розробок передбачає можливість залучення різних зовнішніх підрядників, проте обмежує єдиним стеком технологій та підходами до формування компонентів ЄСІКС, що повинні бути визначені в межах етапу проєктування підсистеми «Електронний документообіг суду».

8 ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ

Впровадження інформаційної системи є одним з ключових етапів життєвого циклу програмного забезпечення, який, зважаючи на масштабність та комплексність ЄСІКС, за рівнем складності не тільки не поступається етапу розробки, а ймовірніше є навіть більш важливим та відповідальним. Відсутність системного підходу до впровадження може призвести на несприйняття та відторгнення користувачами бездоганно спроектованої та розробленої системи.

Оскільки ЄСІКС складається з різних функціональних підсистем, кожна з яких має унікальний набір завдань, користувачів і процесів, впровадження не може бути однотипним. Для кожної з підсистем потрібна окрема, індивідуальна стратегія впровадження, яка враховуватиме її функціональні особливості, технічні вимоги та специфіку роботи користувачів. Такі стратегії повинні містити всі компоненти впровадження підсистеми: від оцінки готовності інфраструктури та користувацького обладнання, до навчання користувачів і служби підтримки.

Зважаючи на тривалу історію функціонування поточної Системи та великий обсяг накопиченої інформації та документів, окрема увага повинна приділятися плануванню міграції даних. А у випадку з підсистемою «Електронний документообіг суду» (яка має локальну інсталяцію в кожному суді) – забезпеченню зворотної сумісності та інтеоперабельності поточної та оновленої Системи з можливістю користуватись функціональністю і, за необхідності, зробити безболісний для користувачів «відкат» до попереднього режиму її роботи зі старою системою.

Оскільки ці плани зокрема визначаються обраними технологіями та архітектурними підходами, вони повинні розроблятися та затверджуватись ДСА на етапі технічного проектування кожної підсистеми та враховувати наявні на той момент обставини їх функціонування.

З метою якісного управління ризиками та зменшення потенційних негативних наслідків функціональних дефектів нових підсистем (які неможливо було виявити на етапах дослідної експлуатації) рекомендується дотримуватись практики пілотних впроваджень (особливо для таких ключових підсистем, як підсистема «Електронний документообіг суду»). Під час планування таких пілотних проєктів обов'язково необхідно пропрацювати описані нижче підходи.

Інстанційність. Необхідно визначити, яким чином підсистема буде покривати завдання кожного рівня системи правосуддя, та як буде забезпечуватись взаємодія цих рівнів в межах Системи.

Спеціалізація. З метою зниження ризиків некоректного розгортання, слід згрупувати суди за спеціалізацією, і тільки після успішного пілотування підсистеми в межах судів однієї групи переходити до підключення наступної групи.

Територіальність. Аналогічно попередньому підходу, суди можуть бути згруповані за регіональною ознакою, що дасть змогу провести пілотування в межах окремого регіону, і ризики такого пілотування не вплинуть на стабільність функціонування судів в інших регіонах.

Під час планування впровадження кожної розробленої підсистеми слід передбачати такі стадії:

1. Аналіз особливостей функціонування підсистеми, сценаріїв роботи користувачів.
2. Оцінка готовності підсистеми, аналіз результатів тестової експлуатації.
3. Оцінка готовності конкретного суду чи групи судів (за ознакою територіальності чи спеціалізації), а також готовності інфраструктури ДП «ІСС» та каналів зв'язку.
4. Дослідження специфіки роботи суду, його процесів та процедур, внесення уточнень.
5. Моделювання сценаріїв впровадження та вибір підходу до впровадження.
6. Розробка карти ризиків впровадження та заходів управління ризиками.
7. Розробка та погодження з керівництвом суду плану впровадження.
8. Тестування міграції та зворотної сумісності (інтероперабельності) підсистеми з поточними системами суду.
9. Відпрацювання сценаріїв паралельної роботи у двох підсистемах (новій і поточній) та «відкату» впровадження до стартової точки.
10. Проведення навчання користувачів.
11. Проведення навчання та відпрацювання скриптів і алгоритмів реагування зі службою підтримки.
12. Тонкі налаштування підсистеми (шаблони, процеси, довідкові матеріали, довідники, каталоги тощо).
13. Пілотування підсистеми у визначеному суді або групі судів.
14. Дослідження якості міграції даних.
15. Дослідження рівня задоволеності користувачів.
16. Аналіз результатів пілотування.
17. Масштабування підсистеми на суди з аналогічними характеристиками.
18. Моніторинг роботи, доопрацювання підсистеми, запуск додаткових блоків функціональності.
19. Прийняття рішення про виведення з експлуатації старої підсистеми.

Врахування всіх стадій впровадження під час розробки плану та забезпечення його правильного виконання зведе до мінімуму можливі негативні наслідки

Концепція ЄСІКС

функціональних дефектів розробленого програмного забезпечення та дозволить ефективно керувати рівнем задоволеності користувачів.

9 ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

За результатами реалізації Концепції ЄСІКС повинна бути впроваджена, як єдина комплексна система, що буде здатна забезпечити виконання всіх покладених на неї завдань.

Архітектурна гнучкість Системи повинна забезпечувати можливість налаштовувати ділові процеси та шаблони документів через адміністративну панель Системи, а застосування відкритого стеку технологій дає змогу залучати широкий перелік розробників для подальшого доопрацювання та розвитку функціональності та запуску нових компонентів.

ЄСІКС повинна забезпечити повноцінну інтеграцію з інформаційно-комунікаційними системами досудового розслідування «СМЕРЕКА» та «іКейс», створюючи цілісну систему електронної кримінальної юстиції. Також повинні бути забезпечені обмін з державними інформаційними системами та електронними реєстрами для перевірки даних, уточнення інформації, заповнення форм, отримання електронних доказів. Реалізована можливість інформаційного обміну з відповідними системами європейських інституцій покращить міжнародне співробітництво, ствердить кроки України на шляху європейської інтеграції, дозволивши виконання відповідних стандартів та регламентів.

Комплексність рішення повинна забезпечити вільний доступ усіх компонентів до даних Системи з одного боку, надаючи можливість їх якісного перевикористання, усуваючи необхідність повторного введення інформації, що вже міститься в Системі, а з іншого боку – захищаючи дані та документи від несанкціонованого доступу за допомогою єдиних інструментів моніторингу та інформаційної безпеки.

Ключові переваги від впровадження ЄСІКС повинні відчувати її внутрішні та зовнішні користувачі. Вони отримають єдиний персональний простір користувача, через який шляхом зрозумілої та інтуїтивної навігації зможуть доступитись до функціональності Системи, своїх даних і документів, отримати сповіщення про актуальні події, процесуальні й інші строки, а також необхідність виконання певних дій.

Окрім того, внутрішні користувачі отримають можливість віддаленої роботи, зручний текстовий редактор з функцією колективної роботи, інструменти аналітики та шаблони звітів, можливість офлайн-роботи, інтелектуальне сканування та аналіз вмісту документів, спільні календарі, управління завданнями, внутрішній месенджер з можливістю аудіо- та відеодзвінків, конференцій, посилюючи горизонтальні та вертикальні організаційні зв'язки, покращуючи внутрішню культуру та зміцнюючи інституційну спроможність судової гілки влади.

Судді та їх апарат також отримають можливість зручно структурувати матеріали справ, візуалізуючи обставини, що підлягають доказуванню, докази на підтвердження

та спростування, матеріали та документи, що містять такі докази, візуалізуючи судовий процес із зазначенням всіх ключових процесуальних строків та необхідних і доступних дій, можливість планувати та бронювати судові зали та інші ресурси в межах справи, генерувати проєкти документів і перевіряти на наявність технічних помилок самостійно підготовлені документи в межах справи, що підвищить якість судових рішень.

Для задоволення ключових потреб зовнішніх користувачів (учасників судового процесу, професійних користувачів, зокрема адвокатів, приватних і державних виконавців, арбітражних керуючих тощо) будуть запропоновані:

- спрощений користувацький інтерфейс роботи з Системою;
- зручна навігація за наявними матеріалами та функціями;
- можливості відстеження процесуальних строків;
- налаштовані процеси і шаблони процесуальних документів.

Вказане в поєднанні з візуалізацією стану доказування в судовій справі зробить судові рішення більш передбачуваними для учасників.

З метою спрощення роботи з Системою будуть впроваджені функціональності довідок і рекомендацій, база знань, служба підтримки, а також віртуальні помічники на базі штучного інтелекту, які, зокрема, зможуть надати основи правової допомоги за необхідності.

Серед додаткових, але теж вкрай важливих результатів, які отримає судова влада в результаті впровадження ЄСІКС, треба відзначити такі:

1. Розбудова підсистеми «Управління персоналом та фінансово-господарською діяльністю органів судової влади» надасть змогу повноцінно керувати кадровим обліком та HR-процесами, тісно переплітаючи їх з функціонуванням компонентів ЄСІКС, управляючи доступом до функціональності та даних залежно від займаної працівником посади. Функції бухгалтерського обліку й фінансового планування, контролю та аналітики відкриють можливості для підвищення обраховуваності діяльності кожного суду чи іншого органу системи правосуддя, алокуючи видатки на кожну справу чи кожне службове завдання. Такий облік і контроль буде мати своїм результатом зменшення витрат на відправлення правосуддя та підвищення ефективності діяльності судових органів.

2. Підсистема суддівського дос'є дозволить пришвидшити процеси добору суддів, покращити якість оцінювання професійних здібностей і доброчесності кандидатів, забезпечити подальший контроль якості виконання функцій, покладених на суддів Конституцією та законами України.

3. Підсистема внутрішнього навчання забезпечить постійний професійний розвиток суддів, їх апарату та інших працівників органів системи правосуддя,

контролюючи якість засвоювання знань і пропонуючи до вивчення найбільш актуальні для працівника теми та курси.

Зазначене вище разом із запровадженими централізованим авторозподілом, реалізацією можливості екстериторіального розгляду справ і можливості пройти всі судові процедури онлайн, впровадженням підсистеми «Опрацювання звернень викривачів» позитивно відобразиться на рівні суспільної довіри та поваги до органів судової влади, підкреслюючи прозорість діяльності та логіки прийняття рішень. Це в свою чергу сприятиме установленню та гарантуванню виконання суспільного договору, покращенню інвестиційного клімату в країні, стверджуючи міжнародний імідж України як держави з високим індексом верховенства права.

10 УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

При оцінці ризиків розробки та впровадження ЄСІКС крім складності самої Системи необхідно враховувати багато інших викликів, що безпосередньо та опосередковано впливають на реалізацію Концепції ЄСІКС, зокрема таких як багатоетапність розробки підсистем і функціональних компонентів (які можуть здійснюватися різними підрядниками), залучення великої кількості стейкхолдерів, залучення різних джерел і підходів до фінансування, наявність обмежених інтелектуальних ресурсів, UX-звички й очікування користувачів та інші.

Ризик – це невизначена подія або умова, яка у разі настання може позитивно чи негативно вплинути на досягнення однієї або більше цілей проєкту. Управління ризиками – один з ключових процесів в управлінні будь-яким проєктом, націлений на ідентифікацію, оцінку та контроль потенційних ризиків, а також прийняття рішень і здійснення заходів, спрямованих на їх усунення чи «пом'якшення».

Управління ризиками повинно здійснюватися протягом всього періоду реалізації Концепції ЄСІКС: від планування і до завершального етапу, тому нижчезазначені ризики слід розглядати такими, що виявлені на момент формування Концепції ЄСІКС та відносяться до верхньорівневих з високими рівнем впливу або ймовірністю настання:

- недостатнє або несвоєчасне фінансування, необхідне для закупівлі обладнання та розробки програмного забезпечення;
- вибір підрядників виключно чи переважно за ціновою пропозицією;
- недостатній рівень компетентності команд підрядників (розробників компонентів і підсистем ЄСІКС), низька доступність професійних спеціалістів у достатній кількості, зокрема у зв'язку з мобілізацією та іншими факторами, спричиненими війною;
- внесення змін до законодавства, що впливають на необхідність заміни або коригування функціональних вимог до підсистем ЄСІКС на етапах розробки програмного забезпечення, що може негативно вплинути на процес реалізації проєкту та призвести до недотримання термінів впровадження;
- впровадження та подальше функціонування оновлених підсистем може бути ускладненим в окремих установах через невідповідність офісного, серверного та мережевого обладнання визначеним вимогам або недостатню пропускну здатність каналів зв'язку;
- недостатня кількість компетентних фахівців ДСА та ДП «ІСС», які могли б бути залучені до реалізації проєктів з розробки програмного забезпечення;
- недостатній рівень цифрової грамотності та обізнаності про функціональність оновленої ЄСІКС працівників судів та інших органів

системи правосуддя, що може спровокувати відторгнення Системи користувачами;

- неготовність служби підтримки до опрацювання запитів користувачів і вирішення інцидентів функціонування оновленої Системи;
- неготовність ДП «ІСС» експлуатувати, здійснювати підтримку та подальший розвиток розробленого програмного забезпечення.

Оскільки управління ризиками надалі повинне здійснюватися постійно протягом усього періоду реалізації Концепції ЄСІКС, пропонується, з метою пом'якшення вищевказаних та інших ризиків, які можуть бути додатково виявлені, вжити таких заходів:

- забезпечити методологічну підтримку команді ДСА та ДП «ІСС» в частині розбудови процесу управління ризиками реалізації Концепції ЄСІКС з використанням найактуальніших версій настанов РМВОК та стандартів ДСТУ ІЕС/ISO;
- передбачити роль в ДСА та визначити конкретну особу, яка буде відповідальна за процес управління ризиками та зокрема ризиками реалізації Концепції ЄСІКС, наділивши її відповідними повноваженнями;
- створити постійно діючу робочу групу з управління ризиками на період реалізації Концепції ЄСІКС із залученням представників основних стейкхолдерів, зокрема ДСА, ВРП, ВККС, комітетів Верховної Ради України, міжнародних організацій, що залучені в проекти міжнародної технічної допомоги для потреб судової влади;
- розробити та впровадити політику з аналізу та оцінки ризиків, визначення і виконання заходів з управління ризиками під час реалізації Концепції ЄСІКС, де серед іншого визначити наступні ключові етапи процесу управління ризиками:
 - ідентифікація ризиків;
 - оцінка ризиків;
 - планування та моніторинг виконання заходів щодо мінімізації ймовірності та критичності впливу ризику;
 - планування та моніторинг виконання заходів реагування на ризик у випадку його настання;
 - моніторинг ризику.

Процес управління ризиками реалізації Концепції ЄСІКС повинен здійснюватися постійно з відстеженням маркерів і передумов, які можуть призвести до настання вже ідентифікованих ризиків, або ж появи нових. Вбачається, що організація процесу управління ризиками повинна здійснюватися ДСА, проте ефективність цього процесу

Концепція ЄСІКС

багато в чому буде залежати від рівня залученості й інших ключових зацікавлених сторін, задіяних у реалізації Концепції ЄСІКС.

11 ОРГАНІЗАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ

Стан реалізації попередніх концепцій і поточний стан самої ЄСІКС є результатом недостатньої інституційної спроможності ДСА та ДП «ІСС».

Намагання реалізувати поточну Концепцію ЄСІКС, а також розробити та впровадити запропоновану Систему, не змінюючи підходи до організації діяльності, найімовірніше призведуть до незадовільного результату.

З метою підвищення інституційної спроможності ДСА та ДП «ІСС», посилення їх кадрового потенціалу, підвищення ефективності внутрішніх процесів, покращення комунікації з усіма стейкхолдерами необхідно реалізувати описані нижче ініціативи.

1. **Організація та розбудова проєктного офісу** – це дозволить якісно підійти до питань розробки Системи силами зовнішніх підрядників і внутрішньої команди, та до організації внутрішніх трансформаційних проєктів. Зріла функція менеджменту проєктів дозволяє керувати очікуваннями щодо строків і вартості, а також управляти ризиками та змінами в проєктах, своєчасно залучаючи всі зацікавлені сторони.

2. **Впровадження ITSM-підходів на базі практик ІТІЛ** забезпечить керованість ключовими внутрішніми процесами (управління каталогом послуг, зверненнями користувачів, інцидентами, проблемами, змінами, знаннями, конфігураціями тощо), результатом чого буде стрімке підвищення діджитальної зрілості організації, ефективний розподіл навантаження між працівниками, підвищення оброховуваності та якісне планування витрат.

3. **Впровадження в діяльність ДП «ІСС» фреймворку роботи продуктової компанії**, яке повинне стати наступним кроком розбудови ролей і процесів, що забезпечить повноцінну реалізацію життєвого циклу програмного забезпечення, його відповідність візії та контроль роадмепу розвитку (Product Ownership), якісну комунікацію з користувачами щодо їх потреб і з розробниками щодо задоволення цих потреб (Business Analysis), управління вигляду користувацького інтерфейсу та дослідження користувацького досвіду (UI/UX), і відповідну якісну розробку, тестування, організацію безпеки тощо. Звичайно якісних змін також вимагають напрямки розробки, тестування та інформаційної безпеки ЄСІКС.

4. Оскільки етап впровадження Системи може за складністю та рівнем відповідальності перевершити етап її розробки, вкрай важливим є **формування команди впровадження**, що буде розробляти відповідні плани, узгоджувати їх з усіма зацікавленими сторонами, моніторити ключові точки проєкту впровадження, реагувати на виявлені ризики та невідповідності, та залучати до вирішення потенційно проблемних питань відповідних спеціалістів з боку зовнішніх підрядників та фахівців ДП «ІСС».

5. Не менш важливим є **створення команди з організації навчання**, яка повинна готувати користувачів до роботи з оновленою Системою, управляючи очікуваннями користувачів, розробляти довідкові матеріали, формувати базу знань, а також проводити навчання зі Службою підтримки з метою якісного відпрацювання всіх сценаріїв реагування на проблеми та інциденти під час впровадження та подальшої експлуатації Системи.

6. Зазначені вище ініціативи не можливо буде реалізувати без попередньо сформованої **функції HR**, а також розробки внутрішніх HR-процесів, зокрема забезпечення якісного та оперативного рекрутингу, ефективного онбордингу, розбудова процесів управління продуктивністю та залученістю, внутрішніми комунікаціями та розвитком персоналу. Очікуваним результатом повинна стати сформована за цінностями та компетенціями вмотивована команда, здатна реалізувати амбітний проект в кризових умовах.

7. Сформована база знань, наявність актуальних регламентів та технічної документації забезпечить швидку інтеграцію нових працівників і доступність необхідної інформації під час подальшого планування розвитку Системи.

8. Особлива увага повинна бути приділена **каналам і способам комунікації з користувачами та зацікавленими сторонами** проекту розробки та впровадження Системи щодо динаміки перебігу такого проекту та очікуваних результатів. Для цього в межах проекту повинна бути розроблена комунікаційна стратегія та створена організаційна структура, відповідальна за її реалізацію.

Ефективне впровадження Системи можливе лише за умов наявності та стабільного функціонування відповідної ІТ-інфраструктури на стороні ДП «ІСС», належних та захищених каналів зв'язку, а також технічного оснащення судів на достатньому для роботи з Системою рівні.

Реалізація зазначених вище ініціатив забезпечить належні умови для якісного впровадження Системи та її подальшого сталого розвитку, що посилить інституційну незалежність судової гілки влади.

12 НОРМАТИВНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ

Чинне законодавство не містить нормативних заборон, які б перешкождали реалізації цієї Концепції ЄСІКС, проте має потенціал для удосконалення, здатний забезпечити більш активне використання ЄСІКС зовнішніми та внутрішніми користувачами, а також більш повне розкриття закладеної в Систему функціональності.

Процесуальні кодекси закріплюють можливість формування та зберігання матеріалів судових справ в паперовій, змішаній (паперово-електронній) або електронній формах, але (з огляду на вимоги ч. 9, 10 ст. 6 Господарського процесуального кодексу України, ч. 9, 10 ст. 18 Кодексу адміністративного судочинства України, ч. 1, 2 ст. 35 Кримінального процесуального кодексу України, ч. 9, 10 ст. 12 Цивільного процесуального кодексу України і поточні можливості судів) формування та зберігання матеріалів судових справ переважно здійснюється в паперовій формі.

Таке превалююче застосування паперової форми у поєднанні з нормативними прогалинами або неузгодженостями в реалізації усіх судових процедур у електронній (цифровій) формі роблять застосування останньої допоміжною, тим самим не дозволяючи використовувати всі її переваги.

Для нівелювання зазначеної вище диспропорції пропонується розглянути зміни до **Переліку осіб, які повинні обов'язково реєструвати електронний кабінет у Системі.**

Наразі в обов'язковому порядку реєструють власні електронні кабінети в Системі адвокати, нотаріуси, державні та приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, органи державної влади та інші державні органи, зареєстровані за законодавством України як юридичні особи, їх територіальні органи, органи місцевого самоврядування, інші юридичні особи, зареєстровані за законодавством України.

Пропонується розширити перелік осіб, які обов'язково реєструють власні електронні кабінети у Системі, а саме: інші особи, крім зазначених у попередньому абзаці, після набуття ними відповідного процесуального статусу сторони (її представника) або третьої особи, яка заявляє/не заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, зобов'язані зареєструвати в Системі (або в її окремій підсистемі, що забезпечує обмін документами) власний електронний кабінет самостійно протягом визначеного строку, або процесуальний обов'язок такої реєстрації з встановленням строку його виконання може бути покладений на цих осіб судом з визначенням виключних випадків, коли такий обов'язок не покладається, наприклад, через об'єктивні причини, зокрема відсутність технічної можливості тощо або через суперечність релігійним переконанням особи.

Викладене вище дозволить розширити перелік випадків застосування електронної форми, та, відповідно, підвищить ефективність відправлення правосуддя, в частині таких елементів судового розгляду:

- Порядок формування судом процесуальних документів;
- Порядок подання процесуальних та інших документів, доказів до суду від учасників судового процесу та третіх осіб;
- Порядок здійснення судових викликів і повідомлень учасників судового процесу та третіх осіб;
- Порядок вручення учасникам судового процесу або третім особам судових рішень, виконавчих документів;
- Порядок направлення судом судових доручень або інших зобов'язуючих процесуальних документів (ухвал, окремих ухвал тощо), а також запитів на отримання інформації.

Також є необхідним забезпечення врегулювання юридико-технічних питань, що існують наразі та/або виникнуть у зв'язку з запропонованими змінами, зокрема, в частині єдиної назви Системи в нормативно-правових актах усіх рівнів.

Однак виконання зазначених у Концепції цілей цифровізації ДСА та якісної реалізації потенціалу ЄСІКС вимагає більше, ніж врівноваження паперової та електронної форм, вони вимагають переосмислення поточної парадигми та визначення електронної форми судових справ як превалюючої з визначенням окремих випадків допустимості застосування паперової форми.

Для цього правосуддя повинне виходити за межі механістичного підходу про суто спосіб подачі/направлення процесуальних документів та їх зберігання в електронній (цифровій) формі, а отже забезпечувати всі переваги електронної (цифрової) взаємодії, абстрагуючись від стереотипних уявлень про процесуальний документ або доказ як такі, що мають вираження виключно в паперовій або іншій матеріальній формі.

Варто зазначити, що цей підхід не заперечує використання документів і доказів у паперовій, речовій чи іншій «матеріальній» формі, однак потребує визначення правил і випадків такого використання.

З метою реалізації всіх можливостей відправлення правосуддя в електронній (цифровій) формі та функціональних можливостей Системи зокрема, вважається за доцільне виконати описані нижче нормативні зміни:

1. Формування та зберігання матеріалів судової справи.

Пропонується впровадити в якості єдиного допустимого варіанту формування та зберігання матеріалів судової справи виключно електронну (цифрову) форму з посиленою системою захисту цілісності та конфіденційності змісту, зокрема щодо неможливості несанкціонованого вилучення (видалення) таких матеріалів, їх пошкодження або зміни змісту/реквізитів/джерела (автора),

шляху та дати отримання, та інших метаданих шляхом запровадження криптографічних систем захисту та систем аудиту змін.

2. Безперервний доступ до матеріалів судової справи.

Пропонується унормувати умови безперервного доступу до матеріалів судової справи в електронній (цифровій) формі для суддів, їх апарату та учасників судового процесу безпосередньо в приміщенні суду та поза ним (дистанційно).

3. Порядок проведення та фіксації судового засідання.

Пропонується передбачити порядок проведення та фіксації судового засідання, в якому судді, їх апарат і учасники судового процесу мають можливість брати участь безпосередньо в приміщенні суду та поза ним (дистанційно).

4. Екстериторіальний централізований автоматизований розподіл справ.

Пропонується визначити централізований автоматизований розподіл справ в межах Системи зі зміною правил територіальної юрисдикції (підсудності).

5. Правила дослідження та оцінки доказів.

Пропонується для електронного доказу додати в якості самостійної властивості доказу поняття «цілісність електронного доказу», а також нормативно закріпити (спростовну) презумпцію цілісності електронного доказу за умови його подання до суду в належній формі та належним шляхом.

Крім того, пропонується сформулювати правила дослідження та оцінки доказів, які первісно існують (створені, отримані) не в електронній (цифровій) формі (наприклад, паперові докази, речові докази, письмовий висновок експерта, письмовий висновок експерта з питань права, письмова заява свідка, усні показання свідка, усні пояснення сторін та/або їх представників), і які отримані судом або подані учасниками судового процесу/третіми особами в електронній (цифровій) формі, зокрема на предмет відповідності електронної копії такого доказу його «матеріальному» оригіналу.

13 ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ця Концепція ЄСІКС передбачає можливість подальшої технологічної еволюції Системи та розвитку її функціональності відповідно до нових технологічних трендів, вимог законодавства та суспільного запиту.

До моменту впровадження відповідних оновлених підсистем ЄСІКС в судах і органах системи правосуддя можуть використовуватись наявні комп'ютерні програми та програмні продукти відповідно до Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого Рішенням ВРП від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21.

Оновлені підсистеми ЄСІКС починають функціонувати в складі Системи після завершення їх розробки, побудови КСЗІ та внесення змін до Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему в частині порядку функціонування таких підсистем.